

Työeläke

5:2019

Satu Huber:

TÄRKEÄÄ HUOLEHTIA HAJAUTUKSESTA

Työeläkevakuuttajien etujärjestön Satu Huber haluaa huolehtia alan riittävästä hajautuksesta.

Sivu 4

SYNTYVYYS

Jaakko Kianderin analyysi vähenevästä väestömäärästä.

Sivu 10

MUUTTOLIIKE

Maahanmuutto pienentäisi maksujen korotuspainetta.

Sivu 15

YHDISTYMINEN

Kunnallinen ja yksityinen järjestelmä yhdistymässä.

keskiaukeama

Työeläkepäivä kokosi Messukeskukseen yli 700 alan asiantuntijaa. Eturivissä Susan Kuivalainen, Anu Kantola, Mikko Kautto, Heli Backman ja Jaakko Kiander.

3 PÄÄKIRJOITUS
Työ on ihmisen osa ja onni

4 TAPASIMME
Satu Huberin,
TELAn puheenjohtajan

8 TILASTOT
Työurat pitenevät
eläkeuudistuksen ansiosta

9 MERCER
Suomi on maailman
luetettavin eläkejärjestelmä

10 ANALYYSI
Väestökehitys
tuottaa yllätyksiä

12 TOIMIALA TIIVISTYY
Hajautus kaventunut
työeläkealalla

13 JUHO SAAREN KOLUMNI
Ajopuuna ajan virrassa

14 ASIAANTUNTIJALTA
Maahanmuutto pienentää
eläkemaksun korotuspainetta

16 LUUPIN ALLA
Eläkejärjestelmät
samalle viivalle

20 TYÖELÄKEPÄIVÄ
Messukeskuksessa koolla
työeläkealan asiantuntijat

Työeläkepäivän avasi sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen.

Kevan Maija Kinni-Elo-
rannan lukusuosituk-
sena isojen tarinoiden
kirjoja.

26 PALLO HALLUSSA

28 TIEDOKSI

29 NIMITYKSET

30 KIRJA, JOKA KOLAHTI

31 ENGLISH SUMMARY

32 UUSIMMAT JULKAISUT

Hyvän ohjelman houkuttelemana moni tulee Työeläkepäivään verkostoitumaan.

Työeläke on Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

Työ on ihmisen osa ja onni

ELÄKEKESKUSTELUN seuraaminen kuuluu nykyään arkipäivääni. Silmäilen läpi otsikot ja syvennyn olennaisimpiin sisältöihin päivittäin. Keskustelu on ilahduttavan moniäänistä: aiheita on paljon, näkökulmat vaihtelevat ja keskustelijoita löytyy eri aloilta ja eri puolilta maata.

Eläkeasioista me suomalaiset emme ainakaan vaikene – hyvä näin.

Työkyvyttömyys ja siihen linkittyvä työhyvinvointi on yksi eniten puhuttavista aiheista. Jotta eläkejärjestelmä kantaisi, useamman meistä pitäisi tehdä työtä ja aiempaa pidempiä työuria.

Tässäkin lehdessä pohdimme, miten jatkaa töissä eläkkeelle saakka.

Työssä jaksamisen haasteet alkavat olla arkipäivää useimmissa organisaatioissa. Jokainen meistä myös tuntee lähipiiristään niitä, jotka eivät tahdo jaksaa.

HISTORIA AUTTAA ymmärtämään ihmisen toimintaa, ja työlläkin on oma historiansa. Ihminen on aina tehnyt työtä, ja kun mennään riittävästi ajassa taaksepäin, työ ja vapaa-aika sulautuvat yhteen.

Elämä oli työtä, ja työn sisältö ja roolit joustivat elämänvaiheiden mukaan. Elämä ja työ olivat myös yhteisöllistä, toisista ihmisistä riippuvaista. Työ sitoi yhteisön jäseneksi, ja yhteisö loi turvallisuutta ja merkityksellisyyttä.

Uusi aika toi uuden käsitteen, vapaa-ajan. Työtä tehtiin, jotta pystyttiin toteuttamaan itseään vapaa-ajalla. Eläkeajastakin tuli vapaa-aikaa, joka ansaitaan ensin työllä.

Mutta mitä tapahtuu, jos työpäivät tai työn määrä venyvät ja tuntuu, että vapaa-aika ei riitä? Tai eläkkeelle jääminen tuntuu liian kaukaiselta ja epävarmalta?

Kallis ja merkityksellinen vapaa-aika ikään kuin liukenee käsistämme tässä hetkessä ja tulevaisuudessa.

LUOKITTELU ON TAPA hallita elämää, mutta voimme myös jäädä sen vangiksi. Historioitsija **Juha Siltalan** sanoin ”työelämä ei voi olla pelkkää lykättyä elämää”. Työssä käynti ei voi perustua siihen, että työ olisi vankeutta, jossa sinnitellään päivä, viikko, kuukausi ja vuosi kerrallaan illan, viikonlopun, loman tai eläkkeen tuomaa vapautta odotellen.

Meidän tulisi palauttaa työ elämäksi – itsessään niin mielekkääksi ja joustavaksi, että eläkepäiviä ei huomaisi edes ajatella.

Elämän palautustyökaluiksi kannattaisi nostaa historiasta vahva yhteisöllisyys yksilön edun edelle ja työroolien joustavuus uhmaamaan tarkkoja luokitteluja. Näin työelämästä voisi tulla hyvää elämää, tekijöidensä näköistä ja kokoista. ■

Tuovi Rautjoki
 päätoimittaja
 Digilehti: Työeläkelehti.fi
 Twitter: @TuoviRautjoki

JULKAISIJA
 Eläketurvakeskus, Etk.fi

DIGILEHTI
 Työeläkelehti.fi

UUTISKIRJE
 Tilaa Työeläke-lehden uutiskirje

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
 tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
 Tuovi Rautjoki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
 Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
 Kristiina Halonen (Ilmarinen)
 Marjukka Hietaniemi (Eläketurvakeskus)
 Kalervo Koistinen (Porasto)
 Sonja Lilius (Mela)
 Merja Paananen (Keva)
 Markus Palomurto (Eläketurvakeskus)
 Marjo Skoglund (Elo)
 Kari Vatanen (Varma)
 Christel Wedenberg (Veritas)

TÄTÄ LEHTÄÄ TEKIVÄT MYÖS
 Antti Karkkainen, Jaakko Kiander,
 Maija Kinni-Eloranta, Kimmo Kontio,
 Lena Koski, Johanna Louhimies, Vesa Laitinen,
 Riitta Lehtimäki, Kari Lindstedt, Tuija Nopola,
 Jouko Ollikainen, Olli-Pekka Orpo, Merja Raunis,
 Matti Remes, Juho Saari ja Nelli Westerholm.

TILAUKSET JA Osoitteenmuutokset
 aineistotilaukset@etk.fi
 puhelin 029 411 2500

TAITTO
 Aste Helsinki Oy/Markku Laitinen

PAINO
 Hansaprint Oy
 paperi LumiPress Silk 130 g/m²

54. vuosikerta
 ISSN 0564-5808 (painettu)
 ISSN 1799-5221 (verkkojulkaisu)
 Helsinki 2019

Työeläke ilmestyy viidesti vuodessa.
 Vuoden 2020 ilmestymisaikataulu:

NO	AINESTOT	LEHTI ILMESTYY
1	pe 17.1.	ma 17.2.
2	pe 6.3.	ma 6.4.
3	pe 1.5.	ma 1.6.
4	pe 28.8.	ma 28.9.
5	pe 30.10.	ma 30.11.

KANNEN KUVA:
 Olli-Pekka Orpo

Alan tiivistymisestä aito huoli

KESKITTYMISELLÄ on rajansa

Työeläkealan keskittymisellä on hyvät puolensa, mutta se ei ole itseisarvo. Riittävästä hajauttamisesta on huolehdittava, sanoo Työeläkevakuuttajat Telan hallituksen puheenjohtaja Satu Huber.

TEKSTI MATTI REMES | KUVAT OLLI-PEKKA ORPO

KUKA?

Satu Huber

- **Ikä:** 61-vuotias
- **Työ:** Työeläkeyhtiö Elon toimitusjohtaja ja Työeläkevakuuttajat Telan hallituksen puheenjohtaja
- **Aiempi työura:** Työskenteli finanssialan johtotehtävissä mm. Citibankissa, Merita Pankissa, Suomen Yhdyspankissa ja Valtiokonttorissa 1982–2006. Finanssialan Keskusliiton toimitusjohtaja 2006–2008. LähiTapiola Eläkeyhtiön toimitusjohtaja 2008–2013.
- **Koulutus:** kauppatieteiden maisteri, Hanken
- **Perhe:** aviomies ja kolme aikuista poikaa
- **Onnellisuuden lähteet:** Merkityksellinen, vaihteleva työ sekä tasapainoinen elämä rakkaan perheen, ystävien ja harrastusten parissa.

Satu Huber muistuttaa, että työeläkeyhtiöt harjoittavat lakisääteistä sosiaalivakuutusta. Tämä toimeenpanotehtävä pitää muistaa, kun keskustellaan alan kilpailusta.

”Keskittyminen ei voi jatkua pitkälle, jos hajautuksesta ja sen eduista halutaan pitää kiinni.”

Työeläkejärjestelmässä sijoitustuottojen merkitys on suuri. Telan hallituksen puheenjohtaja Satu Huber odottaa sijoitustoimintaan nykyistä enemmän kohentamismahdollisuuksia.

Lakisääteisen työeläkejärjestelmän toimijoiden lukumäärä on viime vuosina harventunut 28:aan, kun työeläkeyhtiöitä on yhdistynyt ja yritykset ovat luopuneet omista eläkesäätiöistään ja -kassoistaan. Yksityisellä puolella markkinoita hallitsevat kolme suurta työeläkeyhtiötä – Ilmarinen, Varma ja Elo. Neljäntenä tulee Veritas. Työeläkeyhtiö Elon toimitusjohtaja ja Työeläkevakuuttajat Telan hallituksen puheenjohtaja **Satu Huber** löytää keskittymiseen useita syitä.

- Säätiö- ja kassakentän supistuminen johtunee siitä, että yrityksissä on haettu vakuuttamiselta helppoutta. Samoin lisääntyneet osaamisvaatimukset ja sääntely vaativat riittävästi henkilöstöä työeläkeasioiden hoitamiseen.

KESKITTYMISEN hyvä puoli Huberin mielestä on, että alan toimijat ovat hyvässä kunnossa ja vakavaraisia. Samaan hengenvetoon hän kuitenkin sanoo, että työeläkejärjestelmän riittävästä hajautuksesta on vastedeskin huolehditava. Se on suomalaisen järjestelmän vahvuus.

- Hajautus on keskeinen osa työeläkejärjestelmäämme. Sen etuja ovat riskien hajautus, toimeenpanon parempi kehittäminen sekä työeläkevarojen turvaaminen.
- Huber pitää mahdollisena, että keskittyminen jatkuu myös tulevaisuudessa. Hajautuksen ja kilpailun kannalta hänestä on kuitenkin tärkeää, että maassa on vähintään kolme suurta työeläkeyhtiötä.
- Olemme mielestäni lähellä sitä rajaa, että keskittyminen ei voi jatkua pitkälle, jos hajautuksesta ja sen eduista halutaan pitää kiinni.

TYÖELÄKEYHTIÖT kilpailevat keskenään asiakkaista, mutta tarkasti säännellyllä alalla keinot ovat rajoitetut.

- Harjoitamme lakisääteistä sosiaalivakuutusta. Tämä on aina syytä muistaa, kun keskustellaan alan kilpailusta, Huber huomauttaa.
- Keskeisimmäksi kilpailukeinoksi hän laskee hyvän ja laadukkaan palvelun. Asiakkaille se tarkoittaa asiain sujuvuutta ja asiakkaan tarpeiden tuntemista esimerkiksi kuntoutusasioissa.
- Toinen kilpailukeino ovat asiakashyvitykset. Ne ovat työeläkeyhtiöiden asiakkailla jaettavaa ylimäämää, jota kertyy yhtiön toiminnan tehokkuudesta ja sijoitustoiminnasta.
- Nämä kilpailutekijät toimivat ja ovat riittävät. Tehokkuuden näkökulmasta järjestelmä toimii. Tästä kertoo muun muassa se, että työeläkeyhtiöiden työeläketurvan hoitamiseen käyttämä euromäärä ei ole käytännössä kasvanut yli kymmeneen vuoteen.

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄÄN on nyt suunnitteilla iso uudistus, joka koskee kunnallisen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien yhdistämistä.

Käytännössä tämä toteutettaisiin siirtämällä kunta-alan työntekijät eläkevakuuttaja Kevasta yksityisten alojen työeläkejärjestelmään. Tarkoitusta varten perustettaisiin mahdollisesti uusi eläkevakuuttaja, jonka työnimi on TyEL-Keva.

- Toimijakenttään se tarkoittaisi yhtä isoa työeläkeyhtiötä lisää.

Kuntien ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien yhdistäminen tarkoittaisi, että lähes kaikki työ vakuutettaisiin työntekijän eläkelain mukaan. Huberin mielestä se selkeyttäisi tilannetta kaikkien kanalta.

Hän toivoo uudistuksen tuovan yhdenmukaisuutta myös työkyvyttömyyden määritelmään.

Julkisella puolella sovelletaan ammatillisen työkyvyttömyyden määritelmää, mikä tarkoittaa kyvyttömyyttä tehdä omaan ammattiin kuuluvia töitä. Yksityisellä puolella työntekijän työkyvyttö-

myyttä arvioidaan pääsääntöisesti yleisen työkyvyttömyyden määritelmän mukaan.

Tämä on johtanut siihen, että julkisella sektorilla työkyvyttömyyseläkepäätyöksissä hylkäävien päätösten osuus on ollut pienempi kuin yksityisellä puolella.

- Kunnallisen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien yhdistämisessä työkyvyttömyyden määrittelyn yhdenmukaistaminen tulee ajankohitaiseksi.

Huber muistuttaa, että uudistusta pohjustaneen työryhmän linjauksen mukaan käytössä olisi vastedes yksi työkyvyttömyyden määritelmä. Esitykseen liittyisi erilaisia siirtymävaiheita, ja käytännön toimeenpanoa koskevat selvitykset ovat kesken.

Hajautus on keskeinen osa järjestelmäämme.

- Toimeenpanossa toimimme tietysti kutakin sektoria sitovan työkyvyttömyyden määritelmän mukaan. Mielestäni kummallakin sektorilla panostetaan kuntoutukseen ja työuran jatkamiseen työkyvyttömyyden erilaisesta määritelmästä huolimatta.

HUBER muistuttaa, että työeläkejärjestelmä on keskeinen osa muuta yhteiskuntaa. Niinpä isot yhteiskunnalliset teemat ovat esillä myös Telan ja alan toimijoiden keskusteluissa. Työn tulevaisuus, työllisyys ja työurat ovat olleet jo kauan kestoaiheita.

- Ala voi vaikuttaa työkyvyttömyyteen. Autamme ihmisiä jatkamaan työuraa esimerkiksi kuntoutuksen kautta.

Hän on huolissaan luvuista, joiden mukaan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on kääntynyt kasvuun pitkän laskun jälkeen.

- Työkyvyttömyyden syynä ovat entistä useammin mielenterveyden ongelmat. Tätä asiaa ei luonnollisesti ratkaista vain työeläkejärjestelmän toimin.

Tällä hetkellä ajankohtainen keskustelunaihe on syntyvyyden nopea aleneminen. Sen jatkuminen vaikuttaa pitkällä aikavälillä työeläketurvan rahoitukseen.

- Työeläkevakuuttajien huolena on myös suomalaisten luottamus eläketurvaan. Tietoa työeläketurvan toimintaperiaatteista ei ole varmaankaan tarpeeksi. Yleinen tuntuma nuorilla on epäluottamus, Huber sanoo.

KESKUSTELUILMAPIIRI työeläkejärjestelmästä painottuu edelleen hyvin usein sukupolvien väliseen vastakkainasetteluun. Keskustelun painotukset

Monimuotoinen työpaikka ehkäisee syrjäytymistä

SATU HUBERIN mielestä työyhteisöjen monimuotoisuutta kannattaa edistää, sillä erilaisuuden hyväksyminen ja kaikkien työpanoksen arvostaminen parantavat työn tuottavuutta ja työhyvinvointia.

Työeläkeyhtiö Elon tekemän tutkimuksen mukaan myönteistä on, että monimuotoisuuden arvostus on suomalaisten mielestä nousussa.

Ikä, alentunut työkyky tai etninen tausta koetaan kuitenkin työelämässä edelleenkin merkittäviksi syiksi epätasa-arvoiselle kohtelulle ja vaikeuksille saada töitä.

- Yli kolmasosa vastanneista kertoi kokeneensa työelämässä huonoa kohtelua. Pahimmillaan huono kohtelu oli jopa katkaissut työuran, Huber sanoo.

Huber painottaa, että Suomella ei ole varaa menettää työikäisten ihmisten työpanosta epäoikeudenmukaiseksi koettujen työolosuhteiden takia.

- Ihminen voi niin paljon paremmin, kun hän pääsee osallistumaan työelämäänsä. Syrjäytymisen väheneminen myös laskee yhteiskunnan kustannuksia ja lievittää monella alalla pahenevaa työvoimapulaa.

harmittavat Huberia. Hän pitää tärkeänä, että virheellisiin käsityksiin puututaan.

- Työeläkevakuuttajien tehtävänä on tarjota puolueetonta faktatietoa eläkeasioista ja auttaa hahmottamaan eläkejärjestelmän toiminnan kokonaisuutta, Satu Huber sanoo.

- Toimialaa puhuttaa luonnollisesti paljon myös sijoitusympäristö. Sijoitustuottojemme merkitys on suuri, ja käynnissä onkin selvitystyö sijoitustuottojen kohentamismahdollisuuksista. ■

Työeläkeyhtiö Elon toimitusjohtaja Satu Huber ja yhteiskuntasuhdejohtaja Katja Veirto näkevät, että työkyvyttömyyden määrittelyn yhdenmukaistaminen kunnallisissa ammateissa ja yksityisaloilla toimiville tulee ajankohtaiseksi eläkejärjestelmien yhdistämisessä.

Työurat pitenevät eläkeuudistuksen ansiosta

Vanhuuseläkkeelle siirtyi viime vuonna noin 8 000 henkilöä vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä on pääosin seurausta vanhuuseläkkeen ikärajan noususta.

TEKSTI NELLI WESTERHOLM

VANHUUSELÄKKEEN alaikäraja korotettiin vuoden 2017 työeläkeuudistuksessa. Korotus porrastettiin kolmen kuukauden satseina kullekin ikäluokalle syntymävuoden mukaan. Ikäraja nousi siten vuonna 1955 syntyneillä 63 vuoteen ja 3 kuukauteen.

Ensimmäisillä uuden ikärajan saavuttaneilla oli mahdollisuus jäädä vanhuuseläkkeelle viime vuonna. Heistä moni jatkoi työssä kolme kuukautta pitempään.

Vuonna 1955 syntyneistä vakuutetuista jäi viime vuonna vanhuuseläkkeelle 35 prosenttia. Edeltävänä vuonna vastaava luku 1954 syntyneillä oli 47 prosenttia, joten muutosta voidaan pitää merkittävänä.

Vuonna 1955 syntyneet ovat jatkaneet työssä edellistä ikäluokkaa pitempään.

– He ovat siis jatkaneet työuraansa ainakin uudelle ikärajalle saakka. Se on yksi eläkeuudistuksen tavoitteista, toteaa kehityspäällikkö Jari Kannisto Eläketurvakeskuksesta.

PORRASTETTU vanhuuseläkeiän nosto lykkäsi eläkkeelle siirtymistä. Se ei kuitenkaan lisännyt merkittävästi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä lähellä vanhuuseläkeikää.

Viime vuonna työkyvyttömyyseläkkeelle jäi yli tuhat henkilöä enemmän kuin edellisvuonna, mutta heistä vain reilut sata oli täyttänyt 63 vuotta.

ALAIKÄRAJAA eivät täyttäneet vielä vuoden 2018 aikana kaikki vuonna 1955 syntyneet. Siksi heti uuden ikärajan täyttämisen jälkeen eläkkeelle siirtyneiden kokonaismäärä selviää myöhemmin.

– Vuonna 1954 syntyneistä vanhuuseläkkeen otti heti 63 vuoden ikärajan täytettyään yli 21 000 henkilöä. Vuonna 1955 syntyneiden ikäluokassa vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä nousee kuitenkin samalle tasolle uuden ikärajan täytyttyessä, Kannisto toteaa. ■

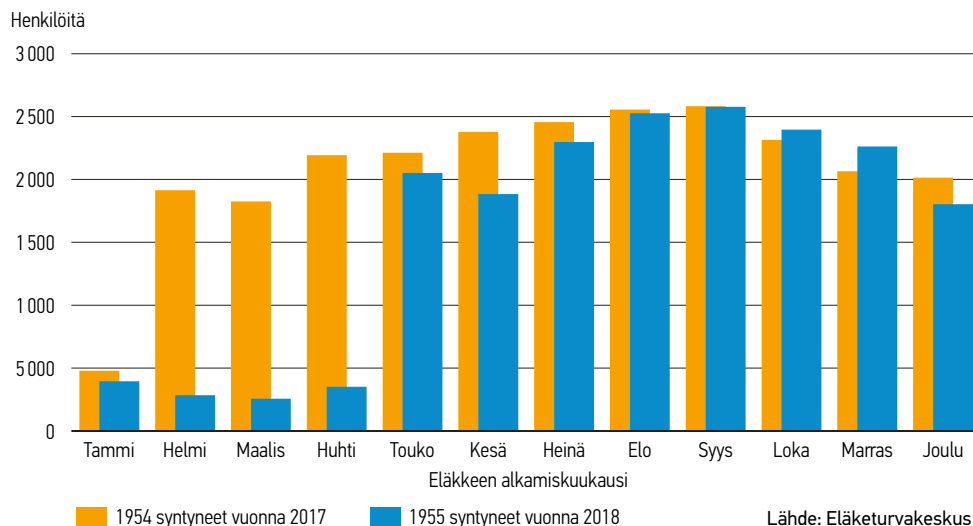
Ikärajamuutosten seurantalasto ilmestyy vuosittain

ELÄKEUUDISTUKSEN ikärajamuutoksia tarkasteleva tilasto ilmestyi tänä vuonna ensimmäistä kertaa. Vastedes julkaisu ilmestyy vuosittain.

Ikäluokkien välinen vertailu tilastossa on toteutettu kuukausittain, mikä mahdollistaa vuotuisen kolmen kuukauden ikärajan nousun vaikutusten yksityiskohittaisen seurannan.

Kannisto Jari: Muuttuva vanhuuseläkeikä: Ikärajamuutosten seurantalasto. Eläketurvakeskuksen tilastoja 11/2019.

Vanhuuseläkkeelle siirtyneet 63-vuotiaiden ikäluokassa vuosina 2017 ja 2018

ELÄKEIKÄ NOUSEE PORTAITTAIN

- Vanhuuseläkkeen uudet ikärajat koskevat vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneitä.
- Eläkeikä nousee ikäluokittain kolme kuukautta kerrallaan.
- Jatkossa ikärajat määräytyvät syntymävuoden perusteella.
- Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä eläkeikä sidotaan elinajan odotteeseen.

Näistä syistä Suomi on maailman LUOTETTAVIN ELÄKEJÄRJESTELMÄ

Suomi valittiin jo kuudetta kertaa maailman luotettavimmaksi ja läpinäkyvimmäksi eläkejärjestelmäksi kansainvälisessä Mercer Global Pension Index -vertailussa.

TEKSTI: ANTTI KARKIAINEN

SUOMEN ELÄKEJÄRJESTELMÄ sijoittui neljänneksi Mercer Global Index -vertailussa, johon osallistui 37 maata.

Erityisen hyvin pärjäsimme eläkejärjestelmän luotettavuus -osiossa, jonka 13:sta pääindikaattorista saimme 11 kiitettävää arvosanaa. Kouluarvosanana ilmaisten saimme luotettavuudesta keskiarvoksi 9,2.

Alla Suomen valittiin tiivistettynä viiteen pointtiin.

1 Läpinäkyvä

Suomen eläkejärjestelmä on läpinäkyvä. Tietoa eläketurvasta on avoimesti saatavilla ja oman eläkekertymän voi tarkistaa milloin vaan työeläkeotteelta.

Eläkelaitosten vuosikertomukset ovat avoimia ja sisältävät tietoa eläkesijoitusten allokaatioista.

Lisäksi eläkejärjestelmän valvonta on lakisääteistä, aktiivista ja riskiperusteista.

2 Hyvin hallinnoitu

Eläketoimijoiden hallitukset noudattavat hyvälle hallinnolle asetettuja vaatimuksia. Hallituksilla on vastuu varojen sijoittamisesta koskevasta suunnitelmasta ja riskienhallintasuunnitelmasta.

Lisäksi on olemassa säännökset, joilla varmistetaan päätöksenteon riippumattomuus esimerkiksi eturistiriitatilanteissa. Myös työnantaja ja -tekijäpuolen yhtäläinen hallitusedustus on eduksi.

3 Yhteisvastuullinen

Suomalaisen eläketurvan yhteisvastuuperiaate on omaa luokkaansa. Jos eläkeyhtiö, -säätiö tai -kassa ajautuu konkurssiin, muut toimijat kantavat tappiot ja pitävät huolen, että ihmiset saavat eläkkeensä.

Tämä ei ole itsestäänselvyys maailmalla: esimerkiksi kärkimaissa Hollannissa ja Tanskassa ei ole vastaavaa turvaa.

4 Vakaa

Mercer hyödyntää Maailmanpankin *Worldwide Governance Indicators (WGI)* -mittaristoa.

Sen mukaan esimerkiksi suomalainen ja sveitsiläinen yhteiskunta saavat erinomaiset pisteet oikeusvaltioperiaatteen toteutumisesta, korruption hallinnasta, terrorismin vähäisyydestä ja hallituksen tehokkuudesta.

5 Varoiltaan keskitetty

Mercer arvioi järjestelmän kustannustasoa mittaamalla eläkevarojen keskittymistä.

Eläketurva on sitä kustannustehokkaampaa mitä suurempi osuus eläkevaroista on keskittynyt kymmenelle suurimmalle toimijalle.

Suomi peittoaa tässä esimerkiksi Australian ja Hollannin, missä eläkevarat jakautuvat lukuisille toimijoille. ■

Väestökehitys tuottaa yllätyksiä

Viimeistään viime vuonna kävi selväksi, että vuoden 2012 jälkeen alkanut syntyvyyden lasku ei ole pelkkää satunnaisvaihtelua.

SYNTYVYYDEN JYRKKÄ lasku tällä vuosi-kymmenellä vetää päätöksentekijöillä ot-san kurttuun ja sormen suuhun. Kyseessä on pidempiaikainen ilmiö, jonka uskotaan vaikuttavan merkittävästi väestökehitykseen.

Vielä viisi vuotta sitten ennakoitiin, että Suomen väestö kasvaisi kuuden miljoonan tuntumaan, kun taas uusimman Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan kasvu lakkaa ja vähitellen väkiluku alkaa painua lähelle viittä miljoonaa.

Muutos on merkittävä. Samalla se on ollut yllättävä, koska pitkään näytti siltä, että syntyvyys pysyisi hyvin vakaana ja suhteellisen korkeana.

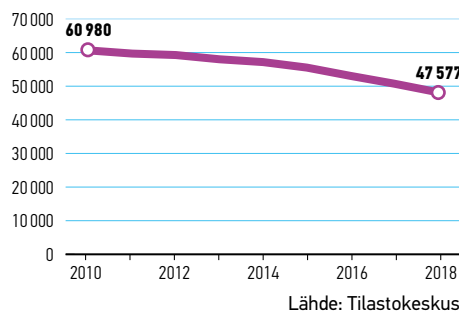
Suomessa oltiin totuttu siihen, että keskimääräistä lapsilukua kuvaava kokonaisedelmällisyysluku oli noin 1,8. Useimpiin

teollisuusmaihiin verrattuna tämä oli hyvä luku, vaikka se olikin selvästi alle väestön uusiutumisen turvaavan tason.

Syntyvyys oli myös pysynyt suhteellisen kauan hyvällä tasolla eikä edes 1990-luvun lama ollut johtanut sen laskuun. Hyvän syntyvyyden katsottiin olevan osoitus perhepolitiikan onnistumisesta.

Edellisen kerran syntyvyys laski Suomessa 1970-luvun alussa. Tuolloin kyse oli kuitenkin perheenperustamisen ja lasten hankinnan lykkääntymisestä myöhempää elämänvaiheeseen. Lapsia ei ryhdytty hankkimaan vanhaan tapaan vähän yli 20-vuotiaina vaan vasta 25 ikävuoden jälkeen. Tämä ikäsiirtymä aiheutti väliaikaisen pudotuksen syntyvyyslukuihin, mutta tilanne palautui entiselleen 1980-luvulla. Sittemmin lasten hankin-

Syntyneitä lapsia 2010-luvulla

nan ikä on edelleen myöhentynyt noin 30 vuoteen.

Nyt väestötieteilijät pohtivat, voiko lastenhankinta myöhentyä vielä lisää. Jossain määrin tästä voi olla kysymys viime vuosien kehityksessä. Tällöin lapsiluvun lopullinen aleneminen (eli niin sanottu kohorttivaiku-

tus) ei olisi niin jyrkkä kuin toteutuneiden syntyvyyslukujen perusteella voisi päätellä. Toisaalta lasten hankinnan lykkääminen selvästi yli 30 ikävuoteen voi johtaa myös siihen, ettei lapsia tule lainkaan.

SYNTYVYYDEN LASKU lisää huolta suomalaisen hyvinvointivaltion pahenevasta kestävyysvajeesta. Huoltosuhteen heikkenemistä väestön ikääntymisen seurauksena on toki osattu odottaa jo pitkään. Ikäihmisten määrä kasvaa suurten ikäluokkien ikääntyessä ja elinajan odotteen kasvaessa.

Vielä vuonna 2014 kuitenkin odotettiin, että suhteellisen korkea syntyvyys yhdessä vakaana nettomaahanmuuton kanssa pitäisi työikäisen väestön määrä suhteellisen vakaana. Nyt alentunut syntyvyys pakottaa arvioimaan asioita uudelleen. Odottavissa oleva työikäisen väestön supistuminen nostaa vanhushuoltosuhteen paljon aiemmin ennakoitua suuremmaksi tämän vuosisadan jälkipuoliskolla. Tämä taas aiheuttaa uusia sopeutumispaineita eläkejärjestelmälle ja sote-palveluille.

Syyt syntyvyyden laskuun ovat osin hämärän peitossa. Suomi ei ole kuitenkaan ainutlaatuinen tapaus, vaan samaan aikaan monessa muussakin maassa on koettu samansuuntainen muutos.

Yksi selitys voi olla maailmaa vuonna 2008 koetellut finanssikriisi pitkäaikaisine seurauksineen. Kriisi loi taloudellista epävarmuutta, heikensi tulevaisuuden odotuksia ja nuorten ikäluokkien asemaa työmarkkinoilla. Nämä tekijät ovat luultavasti johtaneet perheen perustamisen lykkääntymiseen.

Väestöliiton tekemät kyselytutkimukset kertovat lisäksi siitä, että taloudellisen epävarmuuden lisäksi lasten hankinnan esteitä ovat vaikeudet sopivan puolison löytymisessä ja halu keskittyä muihin asioihin. Ekonomistisesti voisi ajatella, että lasten hankinnan kustannus on noussut – taloudellisten kulujen kuten asumisen lisäksi painaa myös se, että lasten myötä joudutaan yleensä tinkimään omasta vapaa-ajasta ja mieluisista harrastuksista.

ILMASTOAHDISTUS on ehkä tuorein lapsettomuutta selittävä tekijä. Tästä ei ole vielä vahvaa tilastollista näyttöä, mutta arkipäivän keskustelut kertovat monen pohtivan kasvavan väestön hiilijalanjälkeä. Tällöin olisi kuitenkin hyvä ymmärtää, että nykyisillä syntyvyysluvuilla väestö ei kasva Suomessa eikä juuri missään muussakaan teollisuusmaassa.

Väestön kokonaismäärän supistuminen ei sinänsä on ole ongelma eikä väestön määrän kasvattaminen ole tarpeen. Matalan syntyvyyden maissa kysymys on lähinnä siitä, kuinka väestön supistuminen voidaan yhdistää riittävän tasapainoiseen ikärakenteeseen.

Jos syntyvyys on kovin matalalla tasolla, joudutaan ongelmiin huoltosuhteen kanssa. Ikääntyvässä yhteiskunnassa on luontevaa, että kasvava osa resursseista menee vanhempien sukupolvien eläkkeisiin ja terveyspalveluihin. Tämä osuus ei kuitenkaan saa kasvaa niin suureksi, että siitä aiheutuu työikäisille kohtuuttoman suuri rasitus. ■

Kiander jatkaa analyysia

KUKA?

Jaakko Kiander

- **Ikä:** 56-vuotias
- **Työ:** Eläketurvakeskuksen johtaja
- **Aiempi työura:** työeläkeyhtiö Ilmarisen yhteiskuntasuhdejohtaja (2018–2019) ja johtajana (2010–2017), Palkansaajien tutkimuslaitoksen johtaja (2006–2010), Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n johtava ekonomisti ja tutkimusjohtaja (1997–2006). Uran alussa yliopistotutkija.
- **Koulutus ja oppiarvo:** valtiotieteiden tohtori, kansantaloustieteen dosentti
- **Koti ja perhe:** Tuula-puoliso ja kolme lasta iältään 27–31 vuotta. Kiander on Itä-Helsingin lähiön kasvatti, asunut isoimman ajan elämästään samassa talossa Vartiokylässä.
- **Onnellisuuden lähteet:** tykkää rauhallisesta elämästä, musiikin kuuntelemisesta ja lukemisesta sekä kesämökillä puuhastelusta.

MUUTTOLIIKE, syntyvyys ja elinikä ovat kolme keskeistä tekijää, jotka määrittävät väestökehityksen suunnan.

– Väestöennuste vaikuttaa sitten siihen, miten me ennakoidemme sekä eläkejärjestelmän että sote-järjestelmän kustannuksien kehittymistä, **Jaakko Kiander** sanoo.

Näistä teemoista Eläketurvakeskuksen tutkimuksesta, suunnittelusta ja tilastoista vastaava johtaja jatkaa analyttistä pohdintaansa lehtemme uudella *Analyyysi*-palstalla.

KAKSI ONGELMAA Kiander tunnistaa tulevaisuuttamme varjostamassa. Ensimmäisenä hän mainitsee väestökehityksen, joka koskettaa muutakin kuin eläkejärjestelmää ja kytkeytyy hyvin-

vointivaltion tilaan laajemmin.

- Poliittisille päätöksentekijöille kuuluu pohdittavaksi, miten väestönäkymää voidaan muuttaa, jotta meillä olisi enemmän työikäisiä tulevaisuudessa.
- Jos ja kun näyttää siltä, että tilanne on menossa mahdotomaksi vaikkapa eläkemaksun kannalta, on ennenkin tehty korjaavia liikkeitä.
- Suomessa on aika pitkälle sellainen tyyli, että yritetään sopeutua siihen, miten asiat menevät. Mutta nyt minusta voisi olla aktiivisempi ote tulevaisuuden muokkaamisessa, hän näkee.

Toisena Kiander nostaa tarkasteluun laahaavan tuottavuuden. Kansantaloudessa työllisen työvoiman osuus, työllisyysaste ja tuottavuus vaikuttavat olen-

naisesti hyvinvointivaltion julkisen talouden tasapainoon.

- Työn tuottavuuden kehitys on ollut viimeiset kymmenen vuotta varsin hidasta, lähes olematonta.
- Nyt olisi aika miettiä, voisiko omilla toimilla lähteä siihen vaikuttamaan. Ei kannattaisi jäädä sivusta sopeutuen vaan katsoomaan, että heikommin menee, hän miettii.

ELÄKETURVAKESKUKSEN tutkimustieto on julkista ja sitä voi hyödyntää koko ympäröivä yhteiskunta: päätöksentekoneisto, kansalaisyhteiskunta ja media – ylipäätään kaikki, joita eläketurva kiinnostaa.

– Laajasti ajateltuna meidän sidosryhmämme on koko yhteiskunta, kun mietitään esimerkiksi eläkeläisten toimeentulon

tai työkyvyttömyyden teemoja, Kiander sanoo.

- Hän pitää Eläketurvakeskuksen vahvuutena eläkejärjestelmän hyvää ymmärrystä ja eläkerekistereihin pohjaavaa dataa tutkimustiedon perustana.
- Eläketurvakeskuksen agendana on edistää tietoon perustuva päätöksentekoa. Siitä kautta vaikutetaan myös eläkepolitiikan valmistelun käytössä olevaan tietopohjaan, hän näkee.
- Me ei sanota, mitä pitää tehdä. Voimme esittää, mitä voidaan tehdä ja mitä seurauksia eri vaihtoehtoista aiheutuu, Kiander luonnehtii tutkimuksen roolia.

TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN kanssa Kiander on ollut pitkään tekemisissä ja voi hyödyntää työssään työmarkkinakentän laajaa

tuntemustaan.

- Analyttisena ja tarkkanäköisenä hän näkee tavoitteiden asettelun taakse. Tärkeimpänä ominaisuutenaan hän pitää tätä tutkijan taustaansa ja taloustieteellistä omaamistaan. Se antaa hyvän ajattelukehikon.
- Sen avulla pystyn jäsentämään asioita niin, että kaikki ei näytä kaaokselta. Vaan rakentuu itse asiassa aika selvästi.

Kianderin mukaan Eläketurvakeskuksen tapaisen toimijan eetokseen sopii tulevien sukupolvien huomioiminen ja jatkuvuudesta huolehtiminen.

- Ylipäätään eläkejärjestelmä luo sidoksen eri sukupolvien välille ja pyrkii edistämään tässä mielessä varsin kestävää kehitystä pitkällä aikavälillä.

Anne Iivonen

HAJAUTUS KAVENTUNUT TYÖELÄKEALALLA

Työeläkealalla useat toimijat ovat fuusioituneet ja isojen yhtiöiden rooli on kasvanut. Hajautus on yhä keskeinen elementti työeläkejärjestelmässä.

TEKSTI ANNE IIVONEN | TILASTODATA JAAKKO AHO

sojen toimijoiden rooli on kasvanut työeläkealalla. Valtaosa vakuutusmaksutulosta menee neljään työeläkeyhtiöön ja vajaa kolmannes julkiselle puolelle, lähinnä Kevaan. Pienille toimijoille eli kassoille ja säätiöille johtavat yhä ohuemat norot maksuvirrasta.

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄSSÄ on tällä haavaa 29 toimijaa, mutta vuoden vaihtuessa Maataloustuottajain eläkesäätiö sulautuu Varmaan ja toimijoita on jälleen yksi vähemmän. Julkisen ja yksityisen sektorin yhdistymistä pidetään todennäköisenä. Silloin pelikentälle ilmestyisi yksi uusi yhtiö.

Nykyisiä yksityisalojen työeläkeyhtiötä ovat Elo, Ilmarinen, Varma ja Veritas. Näistä pienin Veritas on vakuutusosakeyhtiö ja kolme suurinta keskinäisiä vakuutusyhtiöitä. Keskinäisen vakuutusyhtiön omistavat yhdessä vakuutuksenottajat eli työnantajat ja vakuutetut eli työntekijät.

Vielä vuonna 2007, kun ala yhdenmuikaistui ja tuli uusi työntekijän eläkelaki

(TyEL), työeläkevakuuttajia oli kaikkiaan 51. Noista ajoista toimialalta on hävinnyt likimain puolet toimijoista ja samanaikaisesti työeläkevarojen markkina-arvo on kaksinkertaistunut.

Yhdistymisiä perustellaan etenkin palvelutarjonnalla ja kustannussäästöillä. Mitä pienemmällä toimintakuluilla pärjää, sitä parempia asiakashyvityksiä yhtiö voi jakaa asiakkailleen.

Finanssikriisin jälkeen vuonna 2009 kuuden eläkesäätiön vakuutuskanta siirtyi työeläkeyhtiöihin. Yhtiöistäkin sen jälkeen ovat lakanneet Eläke-Tapiola ja Eläke-Fennia vuoden 2014 fuusiossa, kun ne yksissä tuumin synnyttivät Elon. Viime vuonna Etera yhdistyi Ilmariseen ja tämän vuoden alussa Pensions-Alandia Veritakseen.

Keskittyminen ei ole uusi ilmiö. Se on ollut jatkuva hajautetun työeläkejärjestelmän alkua ajoilta tähän päivään asti. Alkutarpeeseen perustettiin kasapäin kassoja ja säätiöitä. Kolme vuotta eläkelakien säätä-

misen jälkeen vuonna 1964 työeläkejärjestelmässä oli enimmillään yhteensä 188 toimijaa. Kassojen ja säätiöiden lukumäärä on noista ajoista vähentynyt jyrkästi.

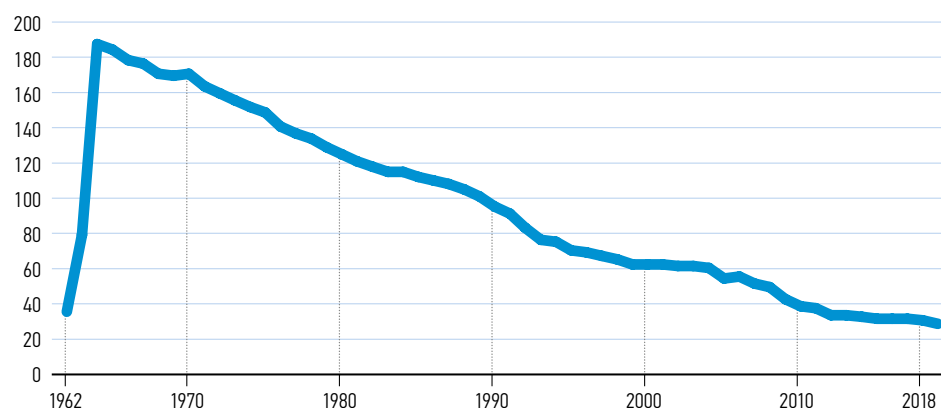
TYÖELÄKETURVA perustuu ansioihin ja sen saa maksamalla vakuutusmaksua palkanmaksun yhteydessä. Työnantaja pidättää maksun palkasta ja tilittää sen eteenpäin työeläkevakuutustoimintaa harjoittavalle eläkeyhtiölle, -kassalle tai -laitokselle.

Työnantaja maksaa noin kaksi kolmasosaa ja työntekijä noin yhden kolmasosan eläkelaisista määrätystä työeläkevakuutusmaksusta, mikä yksityisaloilla on kokonaisuudessaan keskimäärin 24,4 prosenttia palkkasummasta. Yrittäjät maksavat työeläketurvansa kokonaan itse.

ETUUDENSAAJAN näkökulmasta ei ole merkitystä, missä laitoksesta vakuutus on otettu. Kaikki vakuutuskaudet kootaan yhteen ja etuudensaaaja saa niistä tiedon kootusti ajantasaiselle työeläkeotteelleen. ■

Eläkelaitosten lukumäärä

Lähde: Eläketurvakeskus

ALALLA 28 TOIMIJAA

- Työeläkevakuutus on keskeisin osa sosiaalivakuuttamista. Työeläkejärjestelmässä tätä laissa määrättyä tehtävää hoitavat 28 toimijaa, joita ovat
- työeläkevakuutusyhtiöt (4)
- eläkekassat (6)
- eläkesäätiöt (12)
- Merimieseläkekassa MEK (1)
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela (1)
- julkisen alan eläkelaitokset (4), joista Keva merkittävin.

Ajopuuna ajan virrassa?

AINA VÄLIIN on hyvä pysähtyä mietiskelemään ajan kulkua. Eräs tähän liittyvä, yhä uudestaan vastaantuleva havainto on, että nyt valtaan vaihteittain nousevilla ikäluokilla on yllättävän hauras näkemys siitä, mitä seurasi 1990-luvun lamasta.

Minun maailmassani 1990-luvun alun lama tapahtui vasta hetki sitten. Se oli Suomen ja suomalaisen hyvinvointivaltion historian käännekohta, jota tutkittiin laajalti muun muassa vastikään Eläketurvakeskukseen siirtyneen **Jaakko Kianderin** johtamassa, Suomen Akatemian siihenastisen historian suurimmasa tutkimusohjelmassa.

Sen aiheuttama julkinen velka ja kollektiivinen kokemus ovat varjostaneet julkista taloutta ja politiikkoja näihin päiviin saakka.

NYT VALTAAN NOUSEMASSA oleville ikäluokille 1990-luvun murros on kuitenkin muinaista aikaa. Silloin ei ollut Internetiä ja Suomi oli EU:n ulkopuolella. Heidän kanssaan eri areenoilla käymissäni keskusteluissa 1990-luvun lama ohitetaan olan kohautuksella.

Suuri lama on merkittävä lähinnä sikäli, että aikasarjat alkavat yleensä 1990-luvun alusta ja niissä on alkuvuosina keskimääräistä suurempia muutoksia. Muuten se ei herätä suuria tunteita, eikä varsinaisesti muodostu keskustelun teemaksi. Raimosailakset ja leukavirtaset eivät nostata erityisiä ajatuksia. Työeläkeyhtiö Kansan konkurssi on häh-tason asia.

HISTORIATTOMUUS kertoo mielestäni kahdesta asiasta. Ensinnäkin me aikalaistodistajat taisimme aikamme ylikorostaa 1990-luvun alun muutosten merkitystä. Nuo silloin valtaiseksi kokemat muutokset ovatkin vähän pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna suhteellisen vähäisiä tapahtumia.

Ne eivät muuttaneet tai murtaneet instituutioita niin paljon ja pahasti kuin aikoinaan pelättiin tai toivottiin. Samalla tavalla ovat asettuneet historian virtaan tulopolitiikan alku 1960-luvun lopulla ja

*1990-luvun lama
oli käännekohta
suomalaisen
hyvinvointivaltion
historiassa.*

kansallinen konsensus 1970-luvun lopulta. Niiden vaikutukset eivät juurikaan näy pitkissä aikasarjoissa. Nousevat ikäluokat ehkä unohtavat menneet ihan perustellustakin syystä.

Toiseksi valtaan nouseva sukupolvi katsoo eteen- eikä taaksepäin tehdessään tulevaisuuden ratkaisuja. Se ei pohdiskele aikaisemmin tehtyjä virheitä ja pyri oppimaan niistä. Se keskittyy katsomaan eteenpäin ja

miettimään tulevia ratkaisuja tämän päivän tilanteesta käsin.

Pelko aikaisempien tapahtumien toistumisesta ei ole heidän päällimmäisiä murheitaan. Niissä korostuu enemmänkin ilmastonmuutos ja muut samankaltaiset tekijät. Niihin suhtaudutaan jopa vakavammin kuin 1990-luvun alussa suhtauduttiin talouden kriisiin.

HISTORIAN UNOHTAMINEN voi kuitenkin johtaa varomattomuuteen. Suomalaisessa yhteiskunnassa, julkisessa taloudessa ja elinkeinoelämässä on paljon samankaltaisia piirteitä nyt kuin oli 1980-luvun lopulla. Myös kansainvälisessä ympäristössä tapahtuu samankaltaisia muutoksia.

Siksi ei olisi haitaksi pysähtyä hetkeksi miettimään menneitä tapahtumia ja pohdiskella, onko silloin tehdyissä virheissä jotakin tämän päivän talous- ja yhteiskuntapolitiikassa huomioon otettavaa.

Siten Suomen ei tarvitsisi olla ajopuuna ajan virrassa, mikäli kansainvälisessä järjestelmässä alkaa suurempi rytinä. ■

JUHO SAARI

Kirjoittaja on valtiotieteiden tohtori, sosiaali- ja terveyspolitiikan professori ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaani.

Maahanmuutto pienentää eläkemaksun korotuspainetta

Matalan syntyvyyden ja eliniän pitenemisen vuoksi eläkemaksuissa on merkittävä korotuspaine pitkällä aikavälillä. Maahanmuuton lisääminen vähentäisi maksun korotuspainetta.

Tuija Nopola
Matemaatikko
Eläketurvakeskus

TYÖSSÄKÄYVÄT MAKSAVAT kullakin hetkellä suurimman osan mak-
sussa olevista eläkkeistä. Aktiivi-
sen työikäisen väestön työpanok-
sella on ratkaiseva merkitys työ-
eläkejärjestelmässä.
Hiljattain ilmestyneessä *Ske-
naariolaskelmia muuttoliikkeen vai-
kutuksista eläkejärjestelmän kestä-
vyyteen* -raportissani tarkastelen
muuttoliikkeen vaikutuksia väestö-
rakenteeseen, työllisyyteen ja sitä
kautta eläkemenoon ja -maksutasoon.

MAAHAN MUUTTAVAT henkilöt ovat pääsääntöisesti
työikäisiä tai lapsia. Näin ollen maahanmuutto nuo-
rentaa väestöämme ja alentaa vanhushuoltosuh-
detta. Lisäksi joissakin maahanmuuttajaryhmissä
syntyvyys on huomattavasti suurempaa kuin Suo-
messä syntyneillä. Maahanmuutto näistä ryhmistä
nuorentaa ikärakennetta erityisesti (Kuvio 1).
Väestön nuorempi ikärakenne pienentää eläk-
keensaajien suhdetta työllisiin ja sitä kautta eläke-
menon ja -maksun suhdetta palkkasummaan. Vai-
kutuksen suuruus riippuu maahanmuuttajien ja
heidän jälkeläistensä työllistymisestä.
Ryhmittelyn raportissa maahanmuuttajat synty-
mämaansa perusteella kolmeen ryhmään: hyvin
työllistyvät, keskinkertaisesti työllistyvät ja huo-
nosti työllistyvät.
Tällaisen ryhmittelyn tarkoituksena on selvittää
eri tavoilla työllistyvien maahanmuuttajaryhmien
vaikutusta väestön ikärakenteeseen, työllisyyteen
sekä eläkemenoihin ja -maksuihin. Maassaoloajan
oletan olevan positiivisessa yhteydessä työllistymi-
seen ja maahanmuuttajien lasten työllistyvän van-
hempiaan paremmin.

TYEL-MAKSUA on korotettava voimakkaasti vuosisa-
dan jälkimmäisellä puoliskolla Eläketurvakeskuk-

Maahanmuutto
nuorentaa
väestöämme ja
alentaa vanhus-
huoltosuhdetta.

sen pitkän aikavälin laskelman¹
mukaan, kun TyEL:n menopro-
sentti kasvaa väestörakenteen
muutoksen seurauksena.
Pitkän aikavälin laskelmassa
nettomaahanmuuton oletetaan
olevan 15 000 henkilöä vuosit-
tain ja kokonaishedelmällisyys-
luvun eli naisen elämänsä aika-
na keskimäärin saamien lasten
lukumäärän 1.45.

Työeläkemaksun korotuspaine
pieneni, jos nettomaahanmuutto kasvaisi. Jos maa-
hanmuutto kasvaisi hyvin tai keskinkertaisesti työ-
listyvien ryhmästä 10 000 henkilöllä, vähentäisi se
TyEL-maksun korotuspainetta vuosisadan puolivä-
lissä noin prosenttiyksiköllä ja laskentajakson lopus-
sa vuonna 2085 noin kahdella prosenttiyksiköllä.
Myös huonosti työllistyvien ryhmästä tulevien
maahanmuuton vastaava lisäys laskisi TyEL-maksua
peruslaskelmaan nähden ikärakenteen nuorentumi-
sesta johtuen. Vaikutus olisi 2060-luvun loppupuolel-
le saakka pienempi kuin skenaarioissa, joissa
maahanmuuttajat tulisivat paremmin työllistyvien
ryhmistä. Pitkällä aikavälillä ero muihin skenaarioi-
hin tasoittuu johtuen maahanmuuttajien jälkeläisten
vanhempiaan paremmasta työllistymisestä ja maass-
aoloajan positiivisesta yhteydestä työllistymiseen.

SUOMESSA SYNTYNEIDEN maastamuutto on ollut
1990-luvulta lähtien suurempaa kuin paluumuutto.
Nykyisin vuosittain maahan muuttavista suurin osa
on hyvin työllistyvien ryhmästä. Toisaalta tähän
ryhmään kuuluvat myös muuttavat pois Suomesta
kaikkein todennäköisimmin. Vastaavasti huonosti

¹ Tikanmäki H., Lappo S., Merilä V., Nopola T., Reipas K., Sankala M. (2019):
Lakisääteiset eläkkeet -pitkän aikavälin laskelmat 2019.
Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019. Reipas K. (2019): Korjaus raportin
Lakisääteiset eläkkeet -pitkän aikavälin laskelmat 2019 laskelmiin.

työllistyvien ryhmään kuuluvat jäävät muita maa-
hanmuuttajia todennäköisemmin Suomeen.
Maastamuuton väheneminen pienentäisi no-
peimmin ja tehokkaimmin maksunkorotuspainetta.
Jos maastamuutto vähenisi 10 000 henkilöllä vuo-
sittain, ikärakenne nuorentuisi vähemmän mutta
työllisyysaste kasvaisi enemmän kuin maahanmuu-
ton kasvaessa.
Vuosisadan puoliväliin saakka työeläkemenot ja
-maksut laskisivat enemmän kuin maahanmuuton
kasvaessa. Tämä johtuu korkeammasta työllisyys-
asteesta. Sen jälkeen menot ja maksut nousisivat
enemmän kuin maahanmuuton kasvuskenariois-
sa, sillä maahan muuttavat ovat keskimäärin nuo-
rempia kuin maasta pois muuttavat. ■

*Skenaariolaskelmia muuttoliikkeen vaikutuksista
eläkejärjestelmän kestävyyteen. Eläketurvakeskuk-
sen raportteja 09/2019*

6 skenaariolaskelmaa eri maahanmuuttomäärillä

SKENAARIOLASKELMIA muuttoliikkeen vaikutuk-
sista eläkejärjestelmän kestävyyteen on esitelty
Eläketurvakeskuksen tuoreimmassa raportissa.
Raportissa esitettyjen kuuden skenaarion avulla
tarkastellaan muuttoliikkeen vaikutuksia väestö-
rakenteeseen, työllisyyteen ja sitä kautta eläke-
meno- ja eläkemaksutasoon.

Skenaario 1.1
Nettomaahanmuutto 25 000 hlöä vuodessa,
maahanmuuttajia kaikista ryhmistä.

Skenaario 1.2
Nettomaahanmuutto 5 000 hlöä vuodessa.

Skenaario 2.1
Nettomaahanmuutto 25 000 hlöä vuodessa, lisä-
maahanmuuttajat hyvin työllistyvien ryhmästä.

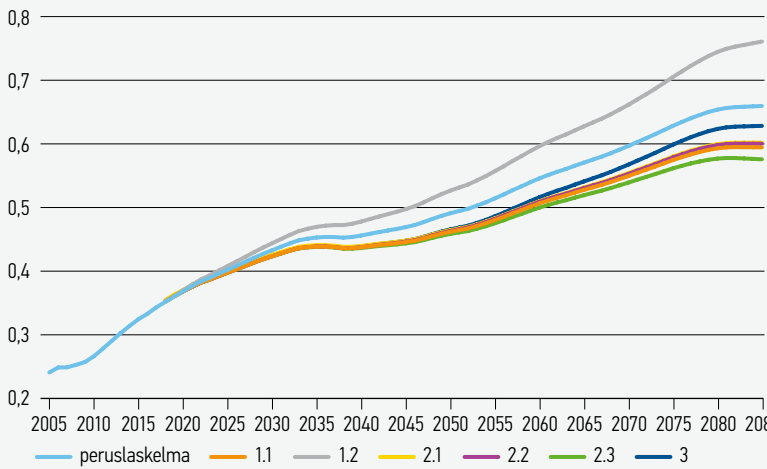
Skenaario 2.2
Nettomaahanmuutto 25 000 hlöä vuodessa, lisä-
maahanmuuttajat keskinkertaisesti työllistyvien
ryhmästä.

Skenaario 2.3
Nettomaahanmuutto 25 000 hlöä vuodessa,
lisämaahanmuuttajat.

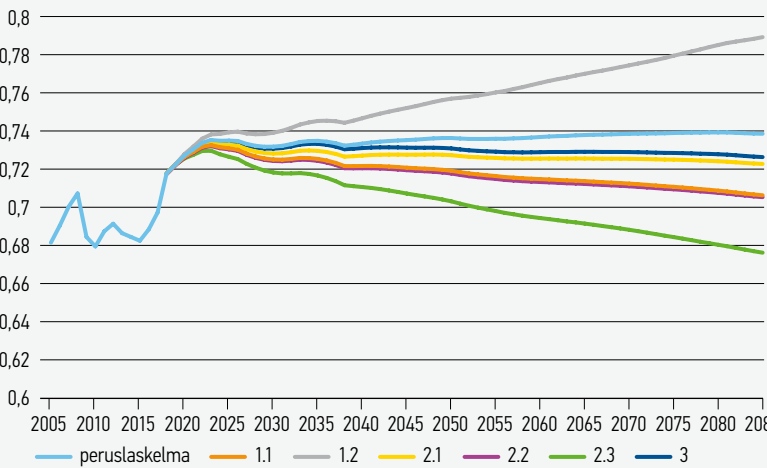
Skenaario 3
Nettomaahanmuutto 25 000 hlöä vuodessa,
maastamuutto vähenee 10 000 hlöllä vuodessa.

Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin peruslas-
kelmassa (kuvioiden vaaleansininen käyrä) netto-
maahanmuuton osuudeksi on oletettu 15 000 hen-
kilöä vuodessa.

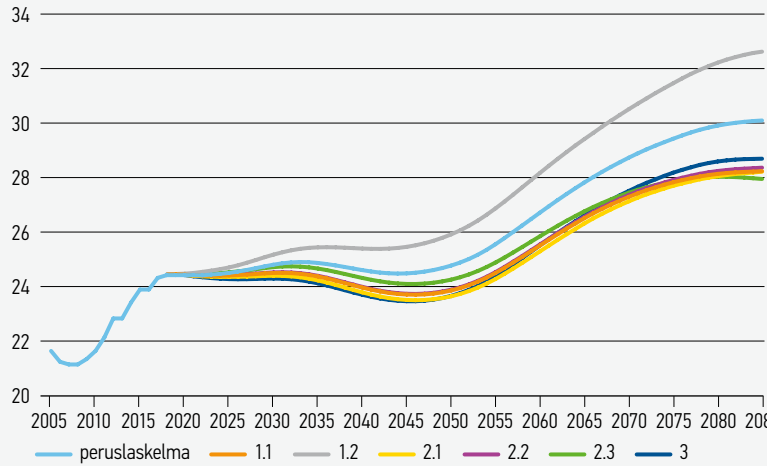
Kuvio 1
Vanhushuoltosuhte vuosina 2005–2085
Toteutunut vuosina 2005–2018 ja skenaariolaskelma vuosina 2019–2085.
(Lähde: Eläketurvakeskus)

Kuvio 2
15–64-vuotiaiden työllisyysaste vuosina 2005–2085
Toteutunut vuosina 2005–2017 ja skenaariolaskelma vuosina 2018–2085
(Lähde: Eläketurvakeskus)

Kuvio 3
TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan vuosina 2005–2085
Toteutunut vuosina 2005–2017 ja skenaariolaskelma vuosina 2018–2085.
(Lähde: Eläketurvakeskus)

TEKSTI ANNE IIVONEN | KUVAT ARKISTOKUVAT

Kunnallinen ja yksityinen yhdistymässä ELÄKEJÄRJESTELMÄT SAMALLE VIIVALLE

Tällä hallituskaudella valmistuu lakiesitys kunnallisen ja yksityisen eläkejärjestelmän yhdistämisestä. Käytännössä Keva pilkotaan ja siitä erkanee omakseen uusi työeläkevakuutusyhtiö.

Kevasta kuin Aadamin kylkiluusta syntyy ja sukeutuu omakseen uusi työeläkevakuutusyhtiö. Lakimuutoksen valmistelu on käynnissä ja on ajateltu, että uusi TyEL-Keva saisi koneensa käyntiin siirtymäajan jälkeen. Lähtötilanteessa uuden TyEL-yhtiön asiakas- ja kunnat koostuisi kunnista, kuntayhtymistä ja muista kuntasektorin organisaatioista.

Selvityksen toimeksianto on kirjattu Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelmaan. Nykyinen vaalikausi päättyy keväällä 2023 pidettäviin eduskuntavaaleihin.

Lainvalmistelijat tähtäävät siihen, että eduskunta saa vuonna 2022 eteensä Rinteen hallituksen esityksen eläkejärjestelmien yhdistämisestä.

RIITTÄVÄN SIIRTYMÄAJAN jälkeen uusi yhtiö kilpailisi samalta viivalta kuin nykyiset eläkeyhtiöt Elo, Ilmarinen, Varma ja Veritas.

Yhdistymisen selvittely on käynnissä. Aikataulua ei ole vielä linjattu työryhmässä, mutta on arvioitu, että yhtiö voisi syntyä esimerkiksi vuonna 2024. Jos niin tapahtuu ja esimerkiksi kolmen vuoden siirtymäaika

sovelletaan, niin kuntatyönantajat voisivat vuonna 2027 vakuuttaa työntekijänsä missä tahansa työeläkevakuutusyhtiössä – tai yksityiset työnantajat TyEL-Kevassa.

Pyrkimys uudistaa järjestelmää on työeläkejärjestelmän toimijoiden yhteinen, mikä antaa hyvät mahdollisuudet lainvalmistelulle seuraavien kahden vuoden aikana. Yhdistymistä varten perustetun kolmikantaisen työryhmän määräaika päättyy vuoden 2021 lopussa.

Vakuutettuihin eli palkansaajiin muutos ei vaikuta, koska eläke-etuudet säilyisivät entisellään. Myöskään kuntien eläkkeiden TyEL-tasoa paremman eläketurvan osuuteen muutos ei vaikuttaisi, sillä se jäisi edelleen julkis-Kevaan verorahoin ylläpidettäväksi.

KUNTAPUOLELLA tyypillisiä ovat pitkät eläkevastuut joutuen esimerkiksi siitä, että elinikä naisvaltaisilla aloilla on keskimääräistä pidempi.

Eläkejärjestelmien yhdistäminen yhdenmukaistaisi pitkällä aikavälillä myös eläkemaksut. Nykyisin Keva perii jäsenyhteisöltään eli kuntatyönantajilta palkkaperusteisena maksuna saman kuin työeläkeyhtiöt omilta asiakkailtaan keskimäärin. Kuitenkin kokonaisuudessaan – myös eläkemenoperusteinen maksuosuus huomioituna – kuntasektori maksaa noin neljä prosenttiyksikköä kalliimpaa (keskimäärin 28,35 %) eläkemaksua Kevalle kuin yksityisaloilla vakuuttavat työnantajat eläkeyhtiöilleen. Yksityisaloilla keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu on 24,40 prosenttia palkkasummasta.

UUSI TYEL-KEVA saisi mukaansa TyEL:n mukaisesti muodostuneen eläkevastuun ja sen katteen sekä vakavaraisuuspääoman. Mitä suuruusluokkaa ne olisivat, sitä ei vielä tiedetä. Vakavaraisuusaste voisi määräytyä esimerkiksi nykyisten työeläkevakuutusyhtiöiden mediaanin mukaisesti. Näin uuden yhtiön kilpailuasema suhteessa muihin eläkeyhtiöihin olisi mahdollisimman tasavertainen.

Vastaavasti jollain mekaniikalla Kevan varoista irrotettaisiin osa pääomasta ns. neutraloimismaksuna, jotta yhdistymisen seurauksena TyEL-maksun taso ei nousisi.

Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmien perusteella on jo ennakoitavissa, että vuosina 2050–2085 myös TyEL-maksu nousisi yli 30 prosentin palkkasummasta. Tulevaisuus voi siis tuoda vastaan nykyistä selvästi korkeammat vakuutusmaksut.

VALMISTELUTYÖRYHMÄN puheenjohtaja, johtaja Hannu Ijäs ei halua nimetä, kuka voittaa tai häviää yhdistymisessä. Ijäsen mukaan kyse on koko työeläkejärjestelmän kantokyvystä ja riskienhallinnasta pitkällä aikavälillä. Sosiaali- ja terveysministeriössä (STM) eläkevakuutusyksikön johtajana työskentelevä Ijäs korostaa, että yhdistymiselle on järkevät taloudelliset perusteet,

Maria Miklas

Eläkejärjestelmien yhdistymistä valmistellaan kolmikantaisessa työryhmässä STM:n Hannu Ijäsen puheenjohtajana. Työ alkoi elokuussa ja ryhmä saa työnsä päätökseen vuoden 2021 lopulla.

myös eläkkeiden rahoitukseen ja eläkemenojen tarkasteluun tulisi nykyistä enemmän ennustettavuutta.

Kuntasektorin palvelurakenne ja palvelujen tuottamistavat ovat olleet jatkuvan uudistamisen kohteena. Työtä tehdään ja työtä teetetään eri tavoilla kuin ennen. Erillisissä eläkejärjestelmissä tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia järjestelmien rahoitus pohjaan.

– On järkevää varautua kuntatalouden mahdolliseen epätasapainoon myös työeläkejärjestelmän puolella, Ijäs sanoo.

– Supistuva järjestelmä kohtaa maksun korotuspaineen ja kasvava järjestelmä maksun alentamispaineen, Kevan rahoitusjohtaja ja yhdistymistyöryhmän asiantuntijajäsen Allan Paldanius sanoo ja jatkaa, että eläkejärjestelmien yhdistäminen poistaisi tämän rahoitus pohjariskin.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ (VM) vastaa julkisen talouden, myös kuntien rahoituksesta. Se myös valvoo Kevan hallintoa. VM:n kunta- ja aluehallinto-osaston ylijohtaja **Jani Pitkäniemi** näkee asian samansuuntaisesti kuin naapuriministeriön Ijäs. Pitkäniemi jopa luonnehtii yhdistymistä tämän vuosikymmenen myönteiseksi ponnistukseksi, jonka hyödyt konkretisoituvat tulevana vuosikymmeninä.

– Yhdenmukaistamme eläkejärjestelmää kestävämmäksi ja selkeämmäksi, Pitkäniemi sanoo.

Lainsäädäntö ja aikanaan tapahtuva toimeenpano eri vaiheineen pyritään toteuttamaan neutraalisti siten, että uusi TyEL-Keva ei saisi kilpailuetua tai -haittaa. ►

**Yhdistymiselle
on järkevät
perusteet.**

Johtaja Hannu Ijäs, STM

↑ VM:n Jani Pitkäniemi näkee yhdistymisen hyvänä ponnistuksena, jolla varaudutaan kuntatalouden epätasapainoon. Hän korostaa hyvää lainvalmistelua, jossa otetaan huomioon kattavasti eri painotukset.

↗ Kevan Allan Paldanius painottaa, että yhdistäminen on keino saat-
taa kuntatyönantajien eläkemaksut yksityisen sektorin kanssa samalle viivalle.

Eläkejärjestelmien yhdistäminen poistaa rajapintaeroja.

Ylijohtaja Jani Pitkäniemi, VM

Pitkäniemi korostaa pyrkimyksenä olevan, että pitkällä aikavälillä kaikki voittavat työeläkejärjestelmän vahvistumisesta.

– Hyvällä lainvalmistelulla varmistamme, että erituloskulmat – myös julkisen talouden kantokyky – on huomioitu kattavasti ja monipuolisesti, Pitkäniemi lupaa.

Ministeriöissä korostetaan myös sosiaalivakuuttamisen tasapuolisuuden periaatetta: lakisääteisen työeläkevakuutuksen hinta tulisi olla kaikille toimijoille sama.

Eläkeyhtiö Varman aktuaari- ja vakuutuspalvelujen johtaja **Pasi Mustonen** sanoo myös, että lakien yhdistäminen selkeyttäisi eläkevakuuttamista yksityisen ja julkisen sektorin rajamailla. Hän pitää kummallisena nykymentelyssä sitä, että osa kuntaomisteisista työnantajista voi valita työntekijöilleen sovellettavan eläkelain eli kilpailuttaa eläkejärjestelmiä ja samalla niitä hoitava eläkeyhtiöitä.

– Tämä outo rakenne poistuisi uudistuksen myötä, Mustonen sanoo.

RISKIENHALLINNAN näkökulmasta yhdistymisellä saavutetaan leveämmät hartiat koko järjestelmälle. Työryhmän puheenjohtajan mukaan riskit jakautuisivat nykyistä tasapuolisemmin.

– Mitä suurempi kollektiivi vastaa eläkkeistä yhtenäisten sääntöjen mukaisesti, sitä vakaampi se on – ja ennustettavuus sen myötä parempaa, Ijäs toteaa. On arveltu, että nykymenon jatkuessa vakuutettava palkkasumma tulisi kunnilla pienemään ja että eläkkeiden maksurasite siitä johtuen kasautuisi julkisen puolen eläkevakuuttajan harteille. Näköpiirissä olevasta kun-

Paavo Pykäläinen

tatalouden rakennemuutoksesta johtuen tätä on pidetty aiheellisena pelkona.

Isossa kuvassa aihe liittyy myös työn muutokseen. VM:n kunta- ja aluehallinto-osastolla on vireillä muitakin kuntatalouden uudistushankkeita, niistä suurimpaina sote- ja maakuntauudistukset. Pitkäniemi luonnehtii, että pitkissä ajallisissa uudistuksissa yleensä jokin yhteiskunnan osa-alue saattaa jäädä laahaamaan ja muodostaa rajapintoja muiden uudistumisen esteeksi.

– Eläkejärjestelmien yhdistämisessä on kysymys myös näiden rajapintaerojen poistamisesta, Pitkäniemi sanoo.

Isoihin hankkeisiin liittyy myös epävarmuutta. Kukaan ei tiedä varmasti etukäteen, miten lopulta tulevaisuudessa käy vaikkapa palkkasumman kehityksen osalta. Pitkäniemen mukaan asiaan kuuluu, että isojen uudistuksien valmistelussa pitää sietää tietty määrä kroonista epävarmuutta.

Keva

– Tietysti näin pitkälle aikavälille ulottuvassa uudistuksessa epävarmuuden hallinta ja hyväksyminen koro-stuu, hän sanoo.

KUN JA JOS yhdistyminen kaavailulla sisällöllä tapahtuu, poistuisi samalla Kevalta nykylainsäädännön mukainen ammatillisen työkyvyn ja työkyvyttömyyseläkekriteerien määrittely. Tässäkin Keva ja eläkeyhtiöt asetuisivat samalle viivalle. Nykyisin kuntasektorilla työskentelevien työkykyä arvioidaan suhteessa omaan ammattiin, kun taas yksityisaloilla arvioidaan jäljellä olevaa työkykyä mihin tahansa ammattiin ja työhön.

– Minusta se on linjassa sen pyrkimyksen kanssa, että työuria pitää saada pidemmiksi, työryhmän asiantuntijajäsen Pasi Mustonen toteaa.

Kun Kevasta pilkotaan omaksi yhtiökseen TyEL-Keva, siitä tulee muiden eläkeyhtiöiden kirittäjä. Näin alalle syntyy uusi asetelma ja kilpailutilanne.

– Hajautetussa työeläkejärjestelmässä aito kilpailu on hyvä asia, koska se tehostaa työeläkejärjestelmän toimeenpanoa, Mustonen sanoo.

Aktuaarin näkövinkkelistä hän pitää yhteistyöhanketta yhtenä uransa mielenkiintoisimmista uudistushankkeista.

– Kaksi niin erilaista järjestelmää yhdistetään. Siihen liittyvät rahoitukselliset kysymykset ovat erityisen haasteellisia, mutta myös juridiikan ja kansantalouden näkökulmat ovat todella kiinnostavia, Mustonen sanoo.

– Työeläkejärjestelmien yhdistäminen on oikeastaan ainoa keino saattaa kuntatyönantajien eläkemaksut yksityisen sektorin tasolle, painottaa Kevan Paldanius.

VALMISTELURAPORTTI valmistuu työryhmätyönä vuoden 2021 lopulla. Vasta silloin tulee tietoon aikatauluehdotukset sekä tarkemmat laskelmat yksityiskohdista niin juridiikan, rahoituksen kuin kansantaloudenkin näkökulmista.

– Kun lopulta niin pitkälle pääsemme, seuraa perusteellinen lausuntokierros. Sen päätteeksi eduskunta saa lakiesityksen pykälien muotoon kirjoitettuna hallituksen esityksenä, Ijäs ennakoi. ■

Anne Iivonen

Kolmikantainen valmistelu alkanut

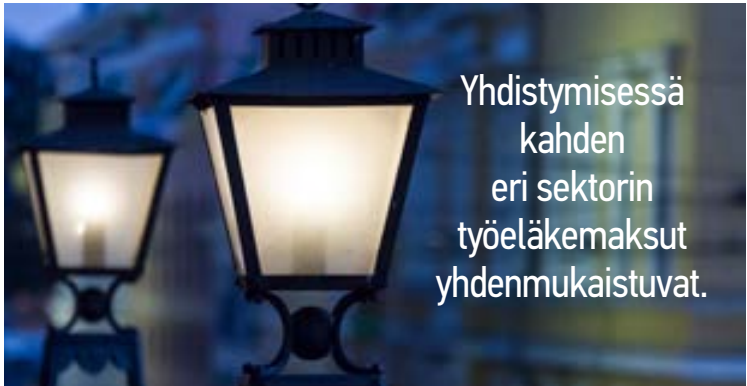
HALLITUSOHJELMAN mukaisesti tällä vaalikaudella on aikomuksena yhdistää kunnallisen ja yksityisen sektorin nykyiset erilliset työeläkejärjestelmät.

Yhdistymistä valmistelemaan on sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteisellä asettamispäätöksellä koottu 18-jäseninen selvitystyöryhmä.

Tämä ns. kolmikantainen ryhmä koostuu valtiovallan ja työmarkkinajärjestöjen edustajista sekä työeläkealan asiantuntijoista. Ryhmän (ja sen alaryhmien) työskentely alkoi elokuussa. Toimikautensa aikana sen tehtäväksi on annettu laatia ehdotus yhdistymisestä hallituksen esityksen muotoon vuoden 2021 loppuun mennessä.

STM:n verkkopalvelussa on saatavilla työryhmän asettamis-päätös sekä lähempiä tietoja yhdistymishankkeesta haulla Eläkejärjestelmien yhdistämistä valmisteleva työryhmä.

Valtioneuvosto

VALMISTELUTYÖRYHMÄN KOKOONPANO

- **Hannu Ijäs**, johtaja, STM (puheenjohtaja)
- **Jani Pitkäniemi**, osastopäällikkö, VM (varapuheenjohtaja)
- **Inka Hassinen**, neuvotteleva virkamies, STM (sihteeri)
- **Jouko Hämäläinen**, työmarkkina-lakimies, KT Kuntatyönantajat
- **Ulla Hämäläinen**, finanssineuvos, VM
- **Samppa Koskela**, lakimies, STTK

- **Sinikka Näätasaari**, työura- ja eläke-asioiden päällikkö, SAK
- **Katri Ojala**, johtava asiantuntija, Akava
- **Vesa Rantahalvari**, johtava asiantuntija, EK
- **Tarja Taipalus**, ylimatemaatikko, STM
- **Antti Tanskanen**, asiantuntija, EK

Asiantuntijajäsenet:

- **Heli Backman**, johtaja, Eläketurvakeskus
- **Marja Isomäki**, lainsäädäntöneuvos, VM
- **Pasi Mustonen**, johtaja, Varma (yksityiset työeläkevakuutusyhtiöt)
- **Allan Paldanius**, rahoitusjohtaja, Keva
- **Minna Punakallio**, pääekonomisti, Kunta-liitto
- **Erik Strömberg**, hallitusneuvos, STM
- **Suvi-Anne Siimes**, toimitusjohtaja, TELA.

TEKSTI ANNE IIVONEN | KUVAT VESA LAITINEN

Vauvakato leimannut työeläkevuotta

POLITIIKKA KIINNOSTI TYÖELÄKEALAA

Työeläkepäivän osallistujat saivat haluamansa, kun odotetusti ministeri Aino-Kaisa Pekonen tarttui eläkepolitiikan päivänpolttavaan aiheeseen.

Alkuasetelmana tiedossa on, että työeläkeala suhtautuu varauksellisesti pääministeri **Antti Rinteen** marraskuussa yllättäen ehdottamaan työeläkkeen korotukseen hoitovapaalla ennen vuotta 2005 olleille naisille.

– Mitään päätöksiä asian suhteen ei ole vielä tehty. Hallitus on sitoutunut tiepohjaiseen päätöksentekoon, sosiaali- ja terveysministeri **Aino-Kaisa Pekonen** totesi Työeläkepäivässä.

Hän painotti, että ministeriö haluaa käydä laajaa vuoropuhelua koko eläkealan kanssa. Asian selvittämistä pohditaan parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriössä sekä Eläketurvakeskuksessa, jonka jälkeen aiheesta on tarkoitus keskustella työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa.

Ministeri totesi, että väestörakenne ja eliniän piteneminen ovat merkittävimmät tekijät, jotka luovat nousupainetta työeläkemaksuun seuraavina vuosikymmeninä.

Erityistä huolta ministeri tuntee trendinomaisesta laskevasta syntyvyydestä. Pitkällä aikavälillä väestön vanhenemiseen liittyvien velvoitteiden hoitamisesta tulee nykyistä hankalampaa, jos mikään ei muutu.

VAIKEITA ASIOITA ei vältellyt myöskään Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja **Mikko Kautto**. Hän totesi työeläkevuoden ajan kohtaiskatsauksessaan, että työeläkealaa on yllättänyt tapa, jolla hallituksessa on ajateltu kohennettavan pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa.

– Onko ansiosidonnaisen ja palkkaan perustuvan työeläkkeen keinoin ylipäättään jälkikäteisen korjattavissa tietyn joukon etuisuuksia? Miten se rajoitettaisiin, olisiko se työeläkerahalla maksettavaa vai muulla rahalla, Kautto pohdi puheenvuorossaan.

Väestönäkymien epävarmuudessa on aina jotakin tehtävissä.

Mikko Kautto, Eläketurvakeskus

Kauton mukaan ei ole perusteltua, että kestävyyskustannuksella tehtäisiin etuuksiin jälkikäteisen parannuksia.

LINJAPUHEENSA alussa Kautto oli ministerin kanssa samoilla linjoilla siitä, että vauvakato on pysytellyt puheenaiheena viime Työeläkepäivästä lähtien. Ei ole syntynyt lapsia, vaan on syntynyt huolta trendinomaisesta laskevasta syntyvyydestä.

– Väestönäkymien mukanaan tuomassa epävarmuudessa on aina jotakin tehtävissä. Meneillään olevissa selvityksissä pohdimme sijoitustuottoja ja automaattisia mekanismeja uudella tavalla, Kautto kertoi.

Vaikka huoli kasvaa tulevaisuudesta, Kautto toi tarkasteluun myönteisiäkin seikkoja.

– Meillä on loistava järjestelmä, joka perustuu lakisääteisyysyteen ja siitä pidetään huolta, hän sanoi.

Melko hyvä työllisyystilanne ja hyvät sijoitustuotot ovat myönteistä kehitystä eikä ainakaan työeläkeala ole nostanut käsiään pystyyn.

– On hyvä miettiä työeläkealalla, miten tulevaisuuteen tulee vastata ja varautua. Näistä tarkasteluista on tulossa tietoa alkuvuodesta, kun kyselytutkimuksemme perustuen tiedämme paremmin, mitä kansalaiset itse palveluiltamme odottavat, hän jatkoi.

TARKKANÄKÖISEN tulevaisuuden näkymän loi puheenvuorossaan Helsingin yliopiston viestinnän professori, tutkija ja **Anu Kantola**. Hän näkee selvästi, että tietyt kansalaisryhmät ovat jääneet tai jäämässä kuiluihin, joista heidän äänensä ei kuulu.

Kantolan mukaan heikoimmassa asemassa olevien näkemykset eivät välity laajemmin yhteiskuntaan eikä hyvinvoiva poliittinen eliitti tunnista kadunmiehen maailmankuvaa.

– Onko meille tulossa yhteiskunta, joka ei enää tavoita pienituloisia? Tämä luo

tietysti päätöksentekijöille vaikeamman tilanteen, kun yhteys kannattajiin on kaventunut, Kantola sanoi.

Poliittisesti pysyvä sukupolvien välinen jännite syntyy pelkästään jo siitä, että eläkeläisiä on paljon ja nuoria vähän.

– Vastakkainasettelun ilmiö on tullut jäädäkseen ja se tekee politiikasta jännittävää.

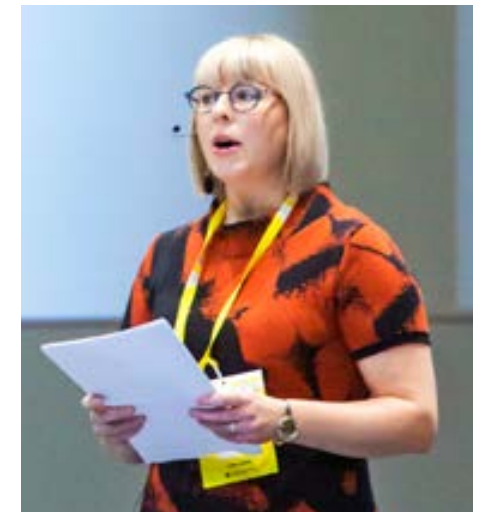
Kuitenkin Kantolan mukaan menestyksen avain oli ennen ja on edelleen, että kaikki on saatava yhteisesti mukaan.

Tutkijana Kantola odottaa politiikan kirkastamista ja parempaa viestintää ulospäin.

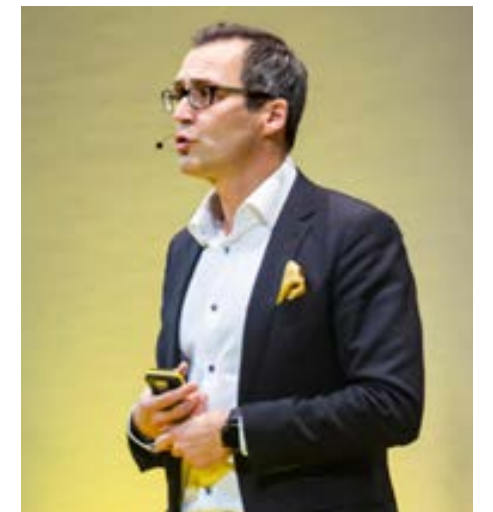
– Asiat tulee selittää niin, että ihmiset ymmärtävät. Myös ikävät asiat on tuotava esille, Kantola sanoi.

TYÖELÄKEPÄIVÄÄN 20. marraskuuta osallistui yli 700 alan asiantuntijaa. Tapahtuma on alan yhteinen vuosittainen koulutus- ja verkostoitumistilaisuus.

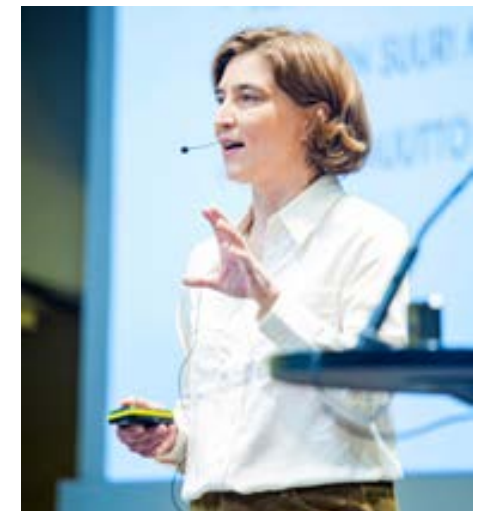
Esiintyjien alustukset ja Työeläkepäivästä nauhoitettut tallenteet saatavilla Etk.fi-verkkopalvelussa etk.fi/tyoelakepaiva. ■

Ministeri Aino-Kaisa Pekonen painotti, että STM käy laajaa vuoropuhelua koko eläkealan kanssa.

Toimitusjohtaja Mikko Kautto piti tukevat aplodit keränneen linjapuheen Työeläkepäivässä.

Tutkija Anu Kantolan mukaan heikoimmassa asemassa olevien näkemykset eivät välity laajemmin yhteiskuntaan.

Väestöliiton Anna Rotkirch tarkasteli laajakatseisesti alenevan syntyvyyden merkitystä yhteiskunnassa.

– Onko päättäjillä kykyä ratkaista asioita niin, ettei aiheuta ongelmia toisessa kohdassa, e2Tutkimuksen Karina Jutila (toinen vasemmalta) kysyi ja jatkoi, että eläkeläisnaisten köyhyyttä pyritään nyt ratkaisemaan tavalla, joka aiheuttaa ongelmia toisaalla. Se on kuin laittaisi pakkasella pipon käsiin ja pää jää suojaamatta. Kuvassa myös Jaakko Loikkanen, Janne Viskari ja Kirsti Narinen.

Sisäinen motivaatio olennaista työssä

TYÖELÄKEPÄIVÄN loppufilosoinnissa tutkija-tohtori **Frank Martela** kertoi sisäisen motivaation merkityksestä.

Sisäisesti motivoitunut työntekijä kokee tekemisen itsessään arvokkaaksi. Martelan mukaan olennaisia tekijöitä tässä ovat ihmisten psykologiset perustarpeet eli vapaaehtoisuus, kyvykkyys, yhteisöllisyys ja hyvän tekeminen.

Jos henkilö tekee itseään kiinnostavaa työtä, joka on sopivan vaativaa ja työyhteisö on kannustava, hänen hyvinvointinsa ja sisäinen motivaationsa kasvaa ja hän saa myös enemmän aikaan.

Jos työn tuloksena syntyy jotain muita ihmisiä hyödyttävää, se motivoi lisää.

Martela korosti työyhteisön vaikutusta hyvinvointiin; työssä jaksaa paremmin, jos työyhteisö on kannustava ja välittävä – ja päinvastoin.

– Elämän merkitys on, että tekee itselleen merkityksellisiä asioita siten, että tekee itsestään merkityksellisen toisille ihmisille, Martela kiteytti ajatuksensa.

Matti Lumijärvi

Suomi Euroopan Japani

TYÖELÄKEPÄIVÄN väestöseminaarissa pohdittiin Suomen vauvakatoa ja sen vaikutusta eläketurvan rahoitukseen. Väestöliiton perhebarometrin mukaan ”Muut mielenkiintoiset asiat” ajavat milleniaalien elämässä vanhemmuuden edelle.

– Vapaaehtoisesti lapsettomien määrä on kasvanut merkittävästi 2010-luvulla, sanoi Väestöliiton johtaja **Anna Rotkirch**.

Julkisen keskustelun vääristynyt mielikuva vanhemmuudesta huolestuttaa Rotkirchiä. Lapsiarjesta keskustellaan elämää rajoittavana taakkana, vaikka tutkimusten mukaan lapsiperheet ovat onnellisia.

– Jos syntyvyys pysyy nykylukemissa, työeläkemaksu nousee yli 30 prosentin vuosisadan loppupuolella, kertoi Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö **Heikki Tikanmäki**.

Antti Karkiainen

Ihmiset tekevät työn tulevaisuuden

– **VAIKKA TULEVAISUUTTA** ei ole olemassa, me varaudumme siihen koko ajan, tiivistä Sitran tulevaisuusasiantuntija **Mikko Dufva**.

Kun työn rakenteet muuttuvat ja työ pirstaloituu, keski-luokkaisuuden lupaus pitkistä työurista ei ehkä enää toteudu. Hyvinvointi ja työ määräytyvät kuitenkin vastedeskin ihmisestä, ei automaatiosta. Siksi Dufva antaisi tilaa ihmisajalle ainutlaatuisen kykyyn lukea tulevaisuuksia ja löytää etenkin heikkoja signaaleja.

Finanssikoulutuksen koulutusjohtaja **Kirsi Ivonon** totesi, että työelämässä oppiminen vaatii sitä tukevaa kulttuuria. Selvitysten muihin Pohjoismaihin verrattuna meillä finanssiala on edelleen hyvin sääätelyyn perustuva, vaikka menestys pohjautuu luovuuteen ja oppimiseen.

Kimmo Kontio

Tekoälynkin takana on lihaa ja verta

TEKOÄLYSTÄ halutaan tehot ja taalat irti. Mutta kuka kantaa vastuun, jos robotti tekee virheen, kysyi professori **Päivi Korpisaari** Helsingin yliopistosta. Hän ja Saidot-ain toimitusjohtaja **Meeri Haataja** alleviivasivat yritysten vastuuta Digitaalisuuden vapaus ja vastuu -seminaarissa.

Haataja painotti etiikan tärkeyttä perusarvojemme ja oikeuksiemme suojelemisessa. Hänen mukaansa tekoäly on eettistä, kun toimitaan laillisesti, riskit tunnistaen ja arvoja noudattaen, tuotteet ovat teknisesti luotettavia ja vastuu kattaa sovellusten koko elinkaaren.

– Massaluonteisessakaan toiminnassa ei saa vaarantaa hyvän hallinnon vaatimuksia tai oikeusturvaa, Korpisaari muistutti.

Jos tekoäly päätty kielteiseen tulokseen, on ihmisen tehtävä viimeinen tarkistus.

Johanna Louhimies

Miten jaksaa eläkkeelle asti?

Moni kuusikymppinen on kuormittunut työssään tai joutunut työttömäksi. Miltä monen vuoden päässä hämmöttävä vanhuuseläke näyttää?

TEKSTI RIITTA LEHTIMÄKI | KUVITUS JOUKO OLLIKAINEN

Samalla työnantajalla 35 vuotta graafikonä työskennellyt **Johanna**, 59, jäi tänä vuonna työttömäksi. Työnantaja oli jo edellisissä yt-neuvotteluissa osa-aikaistanut työn.

– Niskanikaan ei olisi kestänyt jatkuvaa tietokoneen ääressä istumista, Johanna sanoo.

Nyt hän saa soviteltua työttömyyspäivärahaa. Ratsastuksen harrastajana hän sai läheiseltä tallilta työtä ns. nollatuntisopimuksella ja ansaitsee keskimäärin 500 euroa kuukaudessa.

Työtön saa ansaita 300 euroa kuukaudessa ilman vaikutusta päivärahaan. Sen jälkeen jokainen ansaittu euro pienentää etuutta 50 prosenttia. Johannan ansio siis alentaa päivärahaa sata euroa kuukaudessa.

– Etsin nyt uutta työtä puutarha-alalta, jolle kouluttauduin ennen graafikon opintojani.

LASKEEKO TYÖTTÖMYYS ELÄKETTÄ?

Jos Johanna olisi työskennellyt alimpaan vanhuuseläkeikänsä eli 64 vuoden ja kuuden kuukauden ikään asti, hän olisi saanut eläkettä 2 557 euroa kuukaudessa. Jos hän olisi työtön tulevat 5,5 vuotta, hänen eläkkeensä olisi 2 454 euroa kuukaudessa.

Eläke olisi siis vain sata euroa kuukaudessa pienempi melko pitkän työttömyysjakson jälkeenkin.

Työttömyys laskee nyt Johannan kuukausitulot noin puoleen entisestä, mutta eläkkeelle jäädessä ero ei ole enää suuri, sillä eläkettä

karttuu myös ansiosidonnaisesta työttömyyskorvauksesta.

Eläke karttuu työttömyyspäivärahan laskennassa käytetystä palkasta, mutta eläkettä laskettaessa palkasta huomioidaan 75 prosenttia. Eläkettä karttuu etuudesta tosin vain 1,5 prosenttia kun työssä käyden Johannalle karttuisi palkasta 1,7 prosenttia 53–62-vuotiaiden korotetun karttuman mukaisesti.

Jos tallityö jatkuisi eläkkeelle asti 500 eurola kuukaudessa, Johannalle ehtisi karttua eläkettä 50 euroa kuukaudessa. Näin hän saisi pienennettyä työttömyyden aiheuttamaa eläkkeen alenemaa.

MIKÄ IHMEEN LISÄPÄIVÄ?

Johanna sai juuri selville työttömyyskassastaan ehtineensä ikänsä puolesta juuri ja juuri niin sanottujen lisäpäivien piiriin. Tämä tarkoittaa, että hänellä (palkansaajalla) on mahdollisuus saada ansiopäivärahaa eläkkeelle pääsyyn asti – toki työnhakua pitää jatkaa ja sopeutua muihinkin työttömiä koskeviin velvoitteisiin.

Lisäpäivät ovat kaksiteräinen miekka, sillä tutkimusten mukaan ikääntyvän työttömyysriski kaksinkertaistuu lisäpäiviin oikeuttavan alaikärajan kohdalla. Ikääntyviä työnnetään siis edelleen putkeen.

KUN KAIPAAT KEVENNYSTÄ

- Tarkista, oletko oikeutettu osittaiseen varhennettuun vanhuus-eläkkeeseen (OVE) 61- vai 62-vuotiaana.
- Osittaisena voit nostaa joko 25 tai 50 prosenttia eläkkeestäsi heti maksuun. Jos valitset alkuun 50-prosenttisen osuuden, sitä ei voi myöhemmin muuttaa 25-prosenttiseksi. Toisin päin kyllä onnistuu eli neljänneksen osuuden voi nostaa puoleen karttuneesta eläkkeestä.
- Vanhuuseläkettäsi korotetaan 0,4 prosentin lykkäyskorotuksella jokaiselta kuukaudelta, jolla lykkää eläkkeelle jäämistä yli alimman eläkeikäsi. Lykkäyskorotusprosentilla korotetaan koko työuran aikaista eläkekertymää, joka on ansaittu vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä.
- Lykkäyskorotuksella ei ole yläikärajaa, sitä voi ansaita vaikka kuinka pitkään.
- Tarkista vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajasi (Sarin ikäluokalla 69 ikävuotta), sillä siihen asti voit kartuttaa uutta eläkettä.
- Työnantaja voi irtisanoa iän perusteella, kun vakuuttamisvelvollisuus lakkaa. Mutta silloinkaan sinun ei ole pakko lopettaa työntekoa ja ottaa eläkettä, jos työnantaja pitää sinut työssä. Vaikka eläke ei enää kartu, lykkäyskorotusta kertyy tämänkin jälkeen siihen osaan eläkettä, jota ei ota maksuun.

TYÖNHAKUA PITÄÄ OPETELLA

Johanna on käynyt kurssin, jolla opeteltiin työnhakua. Hän meni suoraan koulusta työhön, eikä ole koskaan hakenut työpaikkaa.

– Olin aivan sormi suussa, mitä nyt teen. Jopa ansio-luettelon tekeminen oli työlästä, kun piti hakea vanhoja todistuksia. Kaikkein vaikeinta oli oman itsen kehuminen!

Johanna on nyt käynyt elämänsä ensimmäisessä työpaikkahaastattelussa. Vastassa oli viisi naista tiukkoine kysymyksineen.

Johanna haluaisi selkeyttä tilanteeseensa ja jäädä heti eläkkeelle, kun voi. Yllättävää kuitenkin on, että pysytteleminen työttömyyspäivärahalla 65-vuotiaaksi asti saattaisi olla taloudellisesti parempi vaihtoehto.

TERVEYDENHOITAJA VÄSYY VUOROTYÖSSÄ

Terveystenhoitaja Sari, 60, on opiskellut vastaanottoavustajasta psykiatriseksi sairaanhoitajaksi ja edelleen terveydenhoitajaksi. Opintoihin kului viitisen vuotta eikä siihen maailman aikaan hankitusta tutkinnosta vielä karttunut eläkettä.

– Tein paljon keikkoja opintojen ohessa, mutta lyhytaikaisina ne eivät tuolloin kartuttaneet eläkettä, Sari harmittelee.

Viime vuosina kolmivuorotyö nuorten kehitysvammaisten parissa on alkanut tuntua entistä raskaammalta. Täyttäessään ensi keväänä 61 vuotta Sari aikoo lyhentää työajan 75 prosenttiin ja nostaa osittaista varhennettua vanhuuseläkettä (OVE) 25 prosenttia ansaitsemastaan eläkkeestään.

– Pidän kovasti työstäni, mutta siihen tuntuvat kuluvan kaikki illat, yöt ja viikonloput. Lyhennetyn työajan avulla toivottavasti jaksan työskennellä pidempään.

ELÄKKEELLE JA KEIKALLE?

Sari aprikoi, kannattaako hänen lopettaa vakituinen työnsä vanhuuseläkeajan koittaessa ja keikkailla vai jatkaa työsuhdetta katkaisematta vaikkapa 50-prosenttisella työajalla ja 50-prosenttisen eläkkeen avulla.

Lyhennetyn työajan avulla toivottavasti jaksan työskennellä pidempään.

Sari, 60-vuotias terveydenhoitaja

”Tuntuu jo nyt huojentavalta, että saan vaikuttaa työaikaani.”

Jos Sari jatkaa työssään osittaisen vanhuuseläkkeen avulla, hän saa lykkäyskorotuksen sekä nostamatta olevaan eläkkeen osaan että uuteen, työstä karttuvaan eläkkeeseen. Näin Sari voisi korottaa tulevan vanhuuseläkkeensä määrää ja kompensoida osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aiheuttamaa eläkkeen vähennystä.

– Tuntuu jo nyt huojentavalta, että saan vaikuttaa työaikaani. Olen tehnyt työn ohessa 12 vuotta raskasta kriisityötä ja olen muutenkin ollut kovin sitoutunut työhöni. Pitää harjoitella, miten työstä irrotaudutaan.

ERI ELÄKEIKIEN PORKKANAT

Kunnassa työskentelevällä Sarilla on neljä eri eläkeikää. Hänen ikäluokkansa (vuonna 1959 syntyneet) alin vanhuuseläkeikä on 64 vuotta 3 kuukautta. Tällöin hänen eläkkeensä olisi 1 600 euroa kuukaudessa.

Sarin mielestä eläkettä olisi siihen ikään mennessä kertynyt masentavan vähän.

– Näin pitkän työuran ja vastuullisen työn huomioon ottaen sen tulisi olla korkeampi, hän sanoo.

Kunta-alalla laskettu henkilökohtainen eläkeikä on

64 vuotta 5 kuukautta ja 19 päivää. Jos hän jatkaa sinne asti, eläke on satasen korkeampi.

Sarin tavoite-eläkeikä, joka kumoaisi elinaikaker-toimen eläkettä alentavan vaikutuksen, on 65 vuotta ja 5 kuukautta – ja eläke jälleen satasen korkeampi, 1 800 euroa kuukaudessa.

– Jos jatkaisin 69-vuotiaaksi, eläkkeeni kasvaisi 2 400 euroon, Sari kiinnostuu.

Sinne asti hän ei kuitenkaan usko sinnittelevänsä.

– Sitten kun työnteko on vapaaehtoista, sitä varmaan jaksaaikin toisella tavalla. Ajatus vapaudesta kiehtoo – että työ on minun hallussani ja voin koska tahansa kahden kuukauden varoitusajalla lähteä eläkkeelle. ■

Artikkelia varten tietoja ovat antaneet työttömyysturvasiantuntija Kirsi Muinonen Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöstä sekä kehityspäällikkö Marjukka Hietaniemi ja erityisasiantuntija Suvi Ritola Eläketurvakeskuksesta.

IKÄÄNTYVÄ TYÖTÖN, HUOMIOI NÄMÄ

- Voit yhdistää osa-aikatyön tai sivutoimisen yrittäjyyden sovit-lun ansiopäivärahan avulla. Saat sovitettua ansiopäivärahaa, jos työskentelet palkkatyössä enintään 80 prosenttia alan enimmäistyöajasta.
- Kartutat eläkettä sekä palkasta että ansiopäivärahasta.
- Saat pitää entisen päivärahasi. Jos saat vaikkapa määräaikaisen työn entistä pienemmällä palkalla ja jäät sen jälkeen uudelleen työttömäksi, 58 vuotta täyttäneen päivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei palkka ole entistä suurempi.
- Työttömyyspäivärahaa voidaan palkansaajille (ei kuitenkaan yrittäjillä) maksaa 65-vuotiaaksi asti, joten voit päättää vanhuuseläkeikään tultuasi, jatkatko työnhakua vai siirtyä eläkkeelle.
- Myös vanhuuseläkkeellä tehty työ kartuttaa eläkettäsi. Jokainen tienattu euro kerryttää eläkepottia 1,5 sentillä vakuuttamisvelvollisuuden ylärajaan saakka. Vakuuttamisen yläraja riippuu syntymävuodesta ja on 1954–1964 syntyneillä 68–70 vuotta.
- Etuuksien ja palveluiden turvaverkko palauttaa takaisin ansio-sidonnaiselle 57 vuotta täyttäneet palkansaajat eli siis nekin, joilta lisäpäiväoikeus poistettiin.

Pallo hallussa

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia ja maaesittelyn. Aiheesta laajemmin Etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

Kari Lindstedt
Tietoasiantuntija

ALANKOMAAT

Rahastot kärsivät EKP:n korkopolitiikasta

HOLLANNIN parlamentti lähetti syyskuussa Euroopan keskuspankille kirjeen, jossa se kritisoi voimakkaasti EKP:n rahoitustiliikkää.

Keskuspankki pudotti talletuskorkonsa -0,5 prosenttiin -0,4 prosentista. Liikepankkien ei kuitenkaan tarvitse maksaa negatiivista talletuskorkoa tietyissä tapauksissa. Eläkerahastot puolestaan jätettiin korkohelpotusten ulkopuolelle.

Eläkerahastojen odotettu korkotuotto putoo alhaisen korkotason myötä. Hollannin täysin rahastoiduissa työeläkkeisissä eläkevastuut lasketaan markkinakoron perusteella, mikä pakottaa yhtiöt leikkaamaan eläkemenoja.

Esimerkiksi julkisen sektorin eläkerahasto ABP joutuu ennusteiden mukaan leikkaamaan eläkkeitä ensi vuonna alhaisen korkotason vuoksi.

Reuters 11.9.

RANSKA

Järjestelmien yhdistäminen vastatuudessa

PRESIDENTTI Emmanuel Macronin suunnitelma yhdistää maan 42 eri eläkejärjestelmää yhdeksi yhteiseksi eläkejärjestelmäksi aiheuttaa Ranskassa paheksuntaa.

Näyttävimmän muutosta ovat vastustaneet Pariisin oopperan laulajat ja tanssijat, Pariisin liikennelaitoksen RATP:n metrotyöntekijät sekä Ranskan rautateiden SNCF:n työntekijät, jotka nauttivat nyt hyvistä eläke-eduista. Laaja metrotyöntekijöiden lakko lamautti liikenteen koko Pariisin alueella syyskuussa.

Uudistusta on perusteltu oikeudenmukaisuudella ja sillä, että työpaikkaa olisi helpompi vaihtaa ilman pelkoa etujen menetyksestä.

Hanke saattaa olla Macronin presidenttikauden haasteellisin hanke, josta hänet muistetaan, jos uudistus onnistuu.

Financial Times 6.10.

SVEITSI

Eläkesijoittaminen tekee asumisesta kallista

ELÄKERAHASTOT etsivät Sveitsissä uusia sijoituskohteita, koska korot ovat matalalla. Eläkerahastot sijoittavat yhä useammin asuntoihin, jotka ovat tuottavia ja turvallisia sijoituskohteita.

Rahastojen sijoitustoiminta on kuitenkin tehnyt asumisesta etenkin nuorten kohdalla kalliimpaa. Laki suosii Sveitsissä pitkiä vuokrasopimuksia ja uudet vuokrasopimukset ovat selvästi vanhoja sopimuksia kalliimpia.

Sijoitusasunnoiksi rakennetaan isoja ja kalliita asuntoja kaukana keskustoista, mikä ei vastaa varsinkaan nuorten kysyntää.

Vuokralaisten liitto onkin lanseerannut aloitteen, joka velvoittaisi valtion tuottamaan enemmän julkisrahoitteisia ja kohtuuhintaisia asuntoja. Aloite tulee kansanäänestykseen helmikuussa 2020.

Swissinfo.ch 25.10.

RUOTSI

Eläkeikä nousee vuoden alusta

PARLAMENTTI päätti lokakuussa nostaa työeläkkeen alinta vanhuuseläkeikää vuoden 2020 alusta alkaen vaiheittain.

Uuden lainsäädännön mukaan vuonna 1959 ja 1960 syntyneet voivat jäädä vanhuuseläkkeelle aikaisintaan 62-vuotiaana, kun 1958 syntyneillä ikäraja on 61 vuotta.

Vuosina 1961 ja 1962 syntyneiden alin vanhuuseläkeikä on 63 vuotta.

Eläkeikä sidotaan elinajanodotteen vuodesta 2026 lähtien ja 1963 ja sen jälkeen syntyneiden ikäraja 64 vuotta.

Eroamiskä nousee heti vuoden 2020 alusta 67 vuodesta 68 vuoteen ja edelleen 69 vuoteen vuonna 2023.

Eläkeiän nostoprosessi on ollut pitkä, sillä se alkoi jo vuonna 2011 selvitysmiehen asettamisella.

Pensionsmyndigheten 17.10.

ROMANIA

Eläkkeisiin merkittäviä korotuksia

ROMANIASSA vietiin täytäntöön syyskuussa ensimmäinen osa eläkkeiden korotusten sarjasta, joka lopulta nostaa lakisääteisiä eläkkeitä merkittävästi.

Uusi laki nostaa vaiheittain niin sanottujen eläkepisteiden arvoa, mikä vaikuttaa eläkkeen määrään.

Eläkepisteiden arvo nousi syyskuussa 15 prosenttia ja vuonna 2021 se nousee noin 70 prosenttia alkuperäiseen arvoon nähden.

Eläkkeen määräytymiseen vaikuttavat myös vakuutetun keskimääräinen palkka ja vakuutusvuodet.

Lisäksi vuonna 2021 vähintään kolme lasta synnyttäneille naisille tulee oikeus siirtyä eläkkeelle kuusi vuotta ennen eläkeikää. Jokainen lisälapsi laskee eläkeikää edelleen yhdellä vuodella.

SSA International Update 9/2019

MAAESITTELY

ETELÄ-KOREA

- **Väkiluku:** 51 miljoonaa
- **Elinajan odote:** 85,6 vuotta (naiset), 79,5 (miehet)
- **Eläkeikä:** 61 vuotta.

Vakuutettujen keskiansiot vaikuttavat eläkkeeseen

ETELÄ-KOREASSA on yleinen ansioihin perustuva kansallinen eläkejärjestelmä työntekijöille ja yrittäjille. Niille, joilla ei ole mahdollisuutta työeläkkeeseen, on vuodesta 2007 lähtien voitu myöntää tuloharkintaista vähimmäiseläkettä.

Lakisääteisen eläkejärjestelmän lisäksi maassa on voimakkaasti kasvava lisäeläkejärjestelmä, joka on pakollinen, jos työnantajalla ei ole erorahajärjestelmää. Parhailaan keskustellaan lakisääteistä eläkettä täydentävän lisäeläkejärjestelmän uudistamista ja kattavuuden laajentamista.

Eläkeikä on tällä hetkellä 61 vuotta, mutta se nousee asteittain 65 vuoteen 2034 mennessä. Etelä-Koreassa väestö ikääntyy ja syntyvyys on alhainen. Vuonna 2018 maan kokonaishedelmällisyysluku tippui alle yhden.

Kansallisen eläkkeen rahoittavat työntekijät ja työnantajat puoliksi, kumpikin 4,5 prosenttia palkasta. Yrittäjät ja vapaaehtoisesti vakuutetut maksavat 9 prosenttia tuloista.

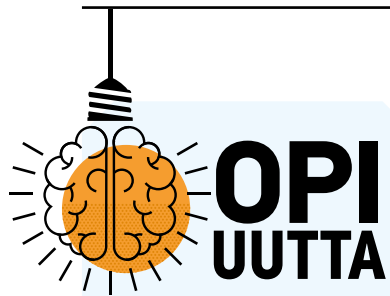
Kansallinen työeläkejärjestelmä tarjoaa vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen. Vanhuuseläke jakautuu edelleen useaan eri alajiin.

Vanhuuseläkkeen määrään vaikuttavat vakuutus aika, omat keskimääräiset ja kaikkien vakuutettujen keskimääräiset ansiot sekä eläkkeen alkamiskä. Kaikkien vakuutettujen ansioiden keskiarvon käyttö eläkkeen yhtenä määräytymiskäijänä tasaa eläkkeitä.

Kansainvälisessä eläkejärjestelmien vertailussa (Mercer) Korea sijoittuu alimpaan D-luokkaan. Isoimpana ongelmana on pienten eläkkeiden riittävyys.

Etelä-Koreassa eläkeasioita hoitaa The National Pension Service.

VAHVISTA ASiantuntijuuttasi eläkeasioissa.

ETK on luotettava työeläkealan osaaja ja kouluttaja. Kevään koulutuksissa on laaja kattaus oppia ja osaamisen vahvistamista. Muutama esimerkki valikoimistamme:

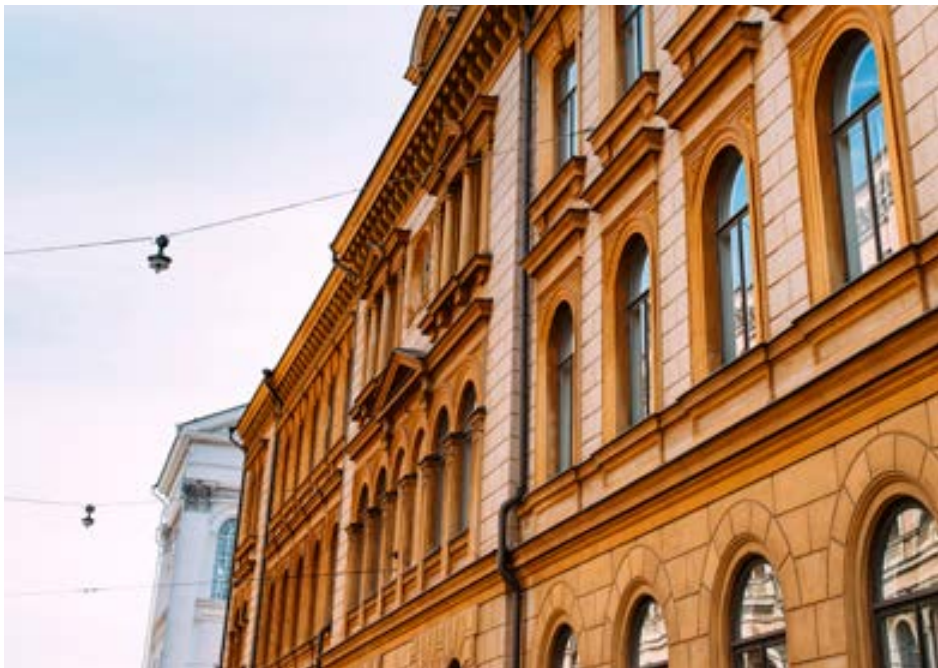
- Perusteet eläkepääätöstietojen ilmoittamisesta
- RINA-esittely hyväksymistestaaajille
- Suomen työeläkejärjestelmä lyhyesti
- The Finnish Earnings-related Pension System
- Tietoisuus eläkkeensaajan verotuksesta
- Ulkomaantyön vakuuttaminen.

Eläketurvakeskus kouluttaa, ilmoittaudu verkossa.
www.etk.fi/koulutus

0,95404

ELINAIKAKERTOIN (0,95404) pienentää 1958 syntyneiden ensi vuonna tai sen jälkeen alkavia vanhuuseläkekeitä noin 4,6 prosenttia. Näin työeläketurva sopeutuu elinajan pitenemiseen. Jos jatkaa työskentelyä tavoite-eläkeikään asti, mikä 1958 syntyneillä on 65 v ja 1 kk, eläke ei pienene ja sen saa täysimääräisenä.

Mika Pakarinen

Valvontatiedotteessaan Finanssivalvonta puuttui työeläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyysriskin hallintaan ja siten se valvoo, että työeläkelaitokset noudattavat lakia sekä asianmukaisia menettelytapoja.

Finanssivalvonta ojensi työhyvinvointirahojen käytössä

VALVONTAVIRANOMAINEN Finanssivalvonta (Fiva) ohjeistaa työeläkevakuutusyhtiöitä työhyvinvointitoimintaan suunnattujen varojen ja palveluiden käytössä.

Valvontatiedotteessaan (28.10.) Fiva ohjeistaa, että työeläkevakuutusyhtiön harjoittaman työkyvyttömyysriskin hallinnan tulee olla riskiperusteista ja luonteeltaan työeläkevakuutuksen toimialaan kuuluvaa.

Fiva muistuttaa työeläkevakuutusyhtiöitä niiden roolista osana sosiaalivakuutusjärjestelmää, jolloin ne eivät voi kilpailullisin perustein kohdentaa palvelujaan vain tiettyä ryhmää tai asiakasta koskeviksi.

Fivan mukaan työeläkevakuutusyhtiö ei voi itse toteuttaa varsinaisia työhyvinvointitoiminnan palveluita silloinkaan, kun ne katsotaan työkyvyttömyysriskiä alentaviksi toimenpiteiksi. Eläkevakuutusyhtiön toimintaan sen mielestä ei kuulu tällaisten palvelujen tuottaminen.

Työeläkevakuutusyhtiöiden toiminta on osa lakisääteisen eläketurvan toimeenpanoa ja rajoiltaan tarkoin säänneltyä. Fiva käynnistää työkyvyttömyysriskin hallinnan toimialatasoisen tarkastuksen ensi vuoden aikana.

Valvontatiedotteessa on luetteloitu, mitä työeläkevakuutusyhtiö voi tehdä työkyvyttömyysriskin hallinnassa.

VOIMASSA OLEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN mukaan se voi käynnistää asiakkaan kanssa toimenpiteet sen jälkeen, kun on valinnut asiakkaan riskikartoituksen perusteella.

Työeläkevakuutusyhtiö voi neuvoa ja valistaa asiakastaan työkyvyttömyysriskiin liittyvissä asioissa.

Se voi myös auttaa asiakasyritystä ymmärtämään, mitkä syyt aiheuttavat työkyvyttömyysriskiä ja mitä syitä on työkyvyttömyyden taustalla.

Sen jälkeen asiakas voi joko toteuttaa itse tarvittavat toimenpiteet tai kääntyä ulkopuolisen palveluntarjoajan puoleen ja ostaa tarvittavan palvelun.

Fiva painottaa, että työeläkevakuutusyhtiö ei voi itse toteuttaa varsinaisia työhyvinvointitoiminnan palveluita, mutta se voi tähän toimintaan osoitetuissa rajoissa harkintansa pohjalta tarjota siihen asiakkaalle rahallista tukea työkyvyttömyysriskin hallintaosasta. ■

Työntekijöillä korkeammat eläkemaksut ensi vuonna

TYÖNTEKIJÄ ja työnantaja ja maksavat kumpikin osuutensa ansiosidonnaisesta työeläketurvasta. Ensi vuonna työntekijät maksavat 0,4 prosenttiyksikköä suurempaa työeläkevakuutusmaksua kuin tänä vuonna.

Muutos on osa jo kesällä 2016 sovittua monivuotista kiky-pakettia ja johtuu kilpailukyky sopimuksessa sovitusta maksuosuuksien siirrosta työnantajilta työntekijöille.

Ensi vuonna työntekijät iältään 17–52 vuotta maksavat palkastaan 7,15 prosentin työeläkevakuutusmaksua ja 53–62-vuotiaiden ikäryhmä korotettua 8,65 prosentin maksua.

Vastaavasti työnantajan maksuosuus alenee 0,4 prosenttiyksikköä. Näin ollen työn-

antajan keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu on ensi vuonna 16,95 prosenttia suhteessa palkkasummaan.

Kun työnantajan ja työntekijän ja maksuosuudet ynnätään yhteen, kokonaisuudessaan työntekijän eläkelain mukainen keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu pysyy entisellään ja on 24,4 prosenttia palkasta.

Entisellään pysyvät myös yrittäjän eläkelain mukainen työeläkevakuutusmaksuprosentti ja maatalousyrittäjän eläkelain mukainen perusprosentti. Molemmissa maksu säilyy alemman ikäryhmän 24,10 prosentissa ja 53–62-vuotiailla 25,60 prosentissa. ■

Työeläkkeen ostovoima turvataan indekseillä

TYÖELÄKEINDEKSI nousee ensi vuona noin 1,2 prosenttia tämänvuotiseen verrattuna. Eläkeiden indeksoinnissa työeläkeindeksillä varmistetaan maksussa olevan eläkkeen ostovoima.

Työeläkeindeksin pisteluku on 2617 ja siihen vaikuttava palkkojen muutoksen osuus on 20 ja hintojen muutoksen osuus 80 prosenttia.

Palkkakeroa käytetään tulevan eläkkeen laskennassa ja sillä tarkistetaan työuran aikaiset vuosiansiot eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Palkkakertoimessa palkkojen muutoksen osuus on 80 ja hintojen muutoksen 20 prosenttia.

Ensi vuodelle palkkakertoimeksi vahvistettiin 1,446. Se tuo noin kahden prosentin tarkistuksen edellisvuoteen verrattuna. ■

Muutoksia valmisteilla perhe-eläkkeeseen

PARTTIEN eli keskeisten työmarkkinakeskusjärjestöjen kesäkuussa tekemään sopimukseen on sisällytetty joitakin lapsiperheiden toimeentuloa tukevia perhe-eläkepoliittisia ehdotuksia.

Leskeneläkkeen osalta mainitaan muun muassa, että leskeneläke muuttuisi määräaikaiseksi ja lisäksi lapseneläkkeen pääteikä ulottuisi 20 vuoteen. Sopimuksen mukaan leskeneläkettä maksettaisiin avioliitosta leskeytyneelle 10 vuoden ajan, kuitenkin vähintään siihen saakka, kun nuorin lapseneläke-

keeseen oikeutetuista täyttää 18 vuotta. Lisäksi leskeneläke laajenisi koskemaan myös avopuolisoita. Tällöin edellytetään, että avopuolisoilla on yhteinen alaikäinen lapsi.

Perhe-eläke-etuuksien osalta muutokset koskisivat vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneitä. Voimaantulosäännökset ja yksityiskohdat tarkentuvat valmistelun edetessä.

Lainvalmistelu ja työeläkelainsäädännön muutosehdotukset ovat valmisteilla sosiaali- ja terveysministeriössä loppuvuoden ja ensi vuoden aikana. ■

TELA

► Filosofian maisteri, sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymä SHV-vakuutusmatemaatikko **Hanna Mäkinen** on nimitetty Työeläkevakuuttajat Telan matemaatikoksi.

► Aiemmin matemaatikkona toiminut VTL, FM **Seija Lehtonen** nimitettiin Telan sosiaalipolitiikan erityisasiantuntijaksi 12.8. alkaen. Lehtonen vastaa erityisesti työeläkejärjestelmän sosiaaliseen kestävyyyteen liittyvistä asioista.

Varma

► Valtiotieteiden tohtori **Pauli Forma** on nimitetty Varman työkykyjohtajaksi 17.6. lähtien. Forma vastaa tehtävässään Varman työkykyjohtamisen palveluiden konseptoinnista, kehittämisestä ja toteuttamisesta yritysasiakkaille.

► Lääketieteen lisensiaatti **Jan Schugk** on nimitetty Varman yllätykselliseksi 1. huhtikuuta lähtien. Schugk johtaa Varman lääkäritointoa ja vastaa myös työkykyjohtamisen ja työkykyriskien hallintaan keskittyvästä tutkimustoiminnasta.

KUUKAUDEN TWIITTI

Äitini kantoi huolta siitä, että tyttäret tekisivät töitä riittävän eläkkeen ansaitsemiseksi. Kiitos hänelle siitä! Nyt saaraan #eläkeero'sta myös omille tyttärelle: Naisen on hyvä pohtia eläkepäiviään – iästä riippumatta.

https://www.tela.fi/teema/nainen_elake

Hanna Saira
@HannaSaira

12.11.2019 klo 10.58

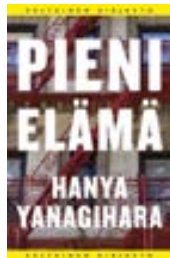
KUKA?

Maija Kinni-Eloranta

- **Ikä:** 43-vuotias
- **Koulutus:** valtiotieteen maisteri
- **Työ:** ratkaisupäällikkö Kevan työkyvyttömyysratkaisuyksikössä
- **Lähellä sydäntä:** rakkaat ihmiset ja eläimet, tanssi, musiikki, kirjat
- **Kirja, jonka aiot lukea seuraavaksi:** Margaret Atwood: Testamentit.

Nämä luettuani tiedostan enemmän

Lukuelämyksiä ihmisyydestä, mutta myös elämän varjopuolista ilmastonmuutoksesta ja nälänhädästä tarjoilee Maija Kinni-Eloranta kirjakattaussessaan.

Pienen elämän isoja tarinoita

EPÄILIN TARTTUA tähän tiilis-kiveen, koska olin ystävältäni kuullut, että kirja on rankka lukukokemus. Onneksi tartuin, koska tämä on yksi vaikuttavimmista lukukokemuksista.

Hanya Yanagihara kertoo sydäntäsärkevästi kaltoinkohtelusta ja yksinäisyydestä, mutta myös ystävyydestä ja rakkaudesta. Kirja on hieman koukeroisesti ja pitkin luvuin kirjoitettu, mutta kieli on kaunista.

Naishahmojen puuttuminen kirjasta oikeastaan kokonaan yllätti ja jopa hieman häiritsi, mutta toisaalta kirjan yksi kantavista ajatuksista lienee sukupuolen merkityksettömyys.

Hanya Yanagihara: *Pieni elämä*, Tammi 2018

Dekkareiden suurkuluttajille

KÄEN KUTSU on ensimmäinen osa **J.K. Rowlingin** salanimellä kirjoittamasta koukuttavasta dekkarisarjasta, jonka ahmaisin viime kesäloman aikana. Pidän kovasti dekkareista ja olen erityisesti nordic noirin suurkuluttaja, mutta vaihteeksi oli mukava lukea jotain hieman vähemmän synkkää.

Alias **Galbraithin** dekkarin päähenkilö yksityisetsivä **Cormoran Strike**, Afganistanin sodan veteraani ja sotainvalidi, on sympaattinen hahmo ja kirjojen elämänmeno niin peribrittiläistä että fish & chipsit ja vahvan teen voi miltei maistaa.

Robert Galbraith: *Käen kutsu*, Otava 2014.

Nälänhätää ollut meilläkin

NÄLKÄVUOSI on joululahjakirja, jonka aikoinaan ahmaisin kyyneleet valuen jouluyön aikana. Kirja kertoo Suomen nälänhädästä vuonna 1867 kerjuulle

lähtevän perheen sekä parempiosaisten virkamiesten näkökulmasta.

Kirjailija **Aki Ollikaisen** kuvauksessa henkilöahmot ovat eläviä ja heidän tuskaansa ja selviytymisvaistoaan on kuvattu hienosti. Tasan eivät käyneet onnen lahjat tuolloinkaan, vaikka kaikissa yhteiskuntaluokissa kärsittiin. Hurjaa ajatella, että nälänhätä on ollut suomalaista todellisuutta vain reilut sata vuotta sitten.

Aki Ollikainen: *Nälkävuosi*, Siltala, 2012

Hengästyttävä ilmastoprotesti

SEISKALUOKKALAISEN tytön vanhempana **Greta Thunbergin** aloittamat ilmastoprotestit ovat tulleet omaakohtaisesti lähemmäksi.

Thunberg-Ernmanin perheestä kertova kirja oli ristiriitainen lukukokemus: se vyöryttää ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen liikkäytön lukuja hengästyttävällä tahdilla, mutta se myös kuvaa rehellisesti erikoislaatuisen perheen taistelua lastensa hyvinvoinnin puolesta.

Kirja sai entisestään miettimään omia valintoja, vaikka tarjoaa hyvin mustavalkoista ajattelua. Greta T. on kiistämättä vaikuttava persoona.

B. & M. Ernman, G. & S. Thunberg: *Sydämen asioita*, Tammi 2019

Two pension systems to become one

PRIVATE AND PUBLIC PENSIONS

will merge into one pension system. That is the aim of the current government in Finland. In practice, it means that *Keva* could be split into two. One part would become a new earnings-related pension insurance company.

To begin with, the new company's customers would consist of municipalities, municipal federations and other municipal organisations. After a transition period, the company would compete for customers alongside the pension insurance companies *Elo*, *Ilmarinen*, *Varma* and *Veritas*.

The merger would not affect wage earners since the pension benefits would remain unchanged. However, in the long run, the merger would streamline pension contributions. Currently, the municipal pension insurance contribution is four percentage points higher (28.35%) than the private sector contribution (24.40%). **Allan Paldanius** (*Keva*) states that the merger is the only way in which the pension contribu-

tions of municipal workers can be brought to the same level as those of private sector workers.

The chair of the working group that is preparing the merger, **Hannu Iljäs** (*Ministry of Health and Social Services*) states that the reform is about the sustainability and risk management of the earnings-related pension system. **Jani Pitkaniemi** (*Ministry of Finances*) argues: "The larger the collective that is responsible for pensions under similar rules, the firmer the system is."

Pasi Mustonen (*Varma*) points out that the merger will also streamline the definition of disability and the criteria for disability pensions. Under the current system, municipal workers' ability to work is assessed in relation to their own profession, while for private sector workers' it is assessed in relation to any profession or work. "This is in line with the aim to extend working lives," Mustonen argues.

The working group will present its report on the merger at the end of 2021. ■

Immigrants improve dependency ratio

THE GREYING POPULATION in Finland causes pressure to increase the pension contribution rate. Most pensions currently in payment are paid for by those who work.

Immigrants to Finland are often of working age or children. Immigration rejuvenates our population and reduces the old-age dependency ratio. The effect depends on the employment rates of the immigrants and their descendants. Second-generation immigrants often have a better employment outcome.

An increase in net immigration would ease the pressure to raise the pension contribution rates, in particular if the immigrants belong to a high employment outcome group. This is evident from a recent study by the Finnish Centre for Pensions. However, reducing emigration from Finland would be the quickest and most efficient way to reduce the pressure to raise the contribution rate. Most emigrants belong to the high employment outcome group, while those who belong to the lower employment groups are less likely to leave Finland. ■

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

Olli Häkämies

More news in English

- Follow us on Twitter @ETKinfo
- Subscribe to our newsletter etk.fi/en/newsletter/
- Visit our website etk.fi/en

Most trustworthy pension system

FOR THE SIXTH TIME in a row, Finland topped the integrity and transparency sub-indexes of *MMGPI*. There are three main reasons for this.

We have a *transparent pension system*. For example, the online pension record tells each individual how much pension they have accrued; the annual statements of the pension providers are open and accessible to all; the supervision of pension providers is active and risk-based and the pension providers' boards of directors adhere to the provisions of

good administration.

We have a *stable society*. The principles of a constitutionally governed state are realised in Finland, we have an efficient government, little corruption and terrorism.

Our pensions are secured by a unique *principle of joint liability*. If a pension provider goes bankrupt, the other pension providers cover the losses and make sure that the insured get their pensions.

Overall, the Finnish pension system ranked fourth in this international comparison. ■

Limit to centralisation

DECENTRALISATION is a cornerstone of the Finnish pension system. "Its benefits include a spread of risks, improved implementation and secured earnings-related pension assets," explains **Satu Huber**, Chair of the Board of Directors of the *Finnish Pension Alliance TELA* and CEO of *Elo Mutual Pension Insurance Company*.

One of the advantages of centralisation is strong, solvent actors. Huber warns, though, that "we are soon approaching the limit at which we have to stop centralisation if we want to pre-

serve the benefits of decentralisation."

In recent years, the number of earnings-related pension providers has gone down to 28.

The merger of the private and municipal pension systems would see the birth of a new, big pension provider.

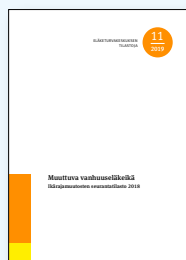
Huber also hopes the merger will streamline the definition of disability.

Due to the differences in definitions, the number of rejected applications has been smaller in the public sector. ■

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin: www.etk.fi/julkaisut

Muuttuva vanhuuseläkeikä: ikärajamuutosten seurantalasto 2018

Raportissa seurataan vanhuuseläkkeen alarajan muutosta ja sen vaikutuksia eläkkeelle siirtymiseen ja työnteon lopettamiseen. Tarkastelussa keskitytään 1950-luvulla syntyneisiin, joista vanhimmat ovat jo saavuttaneet vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Ikäluokkien välinen vertailu on toteutettu kuukausitasoisesti. Tilasto perustuu Eläketurvakeskuksen rekistereihin.

Tekijä: Jari Kannisto

Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoja 11/2019

Skenaariolaskelmia muuttoliikkeen vaikutuksista eläkejärjestelmän kestävyys

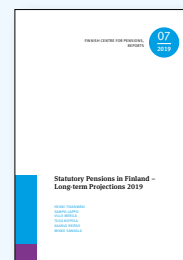

Raportissa tarkastellaan maahan- ja maastamuuton vaikutuksia väestörakenteeseen, työllisyyteen sekä eläkemenoon ja eläkemaksuun pitkällä aikavälillä skenaariolaskelmien avulla. Pääpaino on työeläkkeitä koskevissa laskelmissa.

Tekijä: Tuja Nopola

Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 09/2019

Statutory Pensions in Finland: Long-term Projections 2019

Julkaisu on englanninkielinen käännös teoksesta Lakisäätiset eläkkeet: pitkän aikavälin laskelmat 2019.

Tekijät: Heikki Tikanmäki, Sampo Lappo, Ville Merilä, Tuja Nopola, Kaarlo Reipas ja Mikko Sankala

Sarja: Finnish Centre for Pensions, Reports 07/2019

UUOSITTAIN ILMESTYVÄT

Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2018

Uudistettu tilastojulkaisu sisältää tietoja kaikista työ- ja kansaneläkejärjestelmästä eläkettä saavista, eläkkeelle siirtyneistä ja eläkemenosta. Tilastoa on julkaistu vuodesta 1981 lähtien ja se tuotetaan yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Sarja: Suomen virallinen tilasto: sosiaaliturva 2019

- Statistik över pensionstagarna i Finland
- Statistical yearbook of pensioners in Finland

Suomen työeläkevakuutetut 2018

Julkaisu sisältää keskeiset lukumäärätiedot kaikista Suomen työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvista 17–68-vuotiaista henkilöistä. Tiedot esitetään jaoteltuina yksityiseen ja julkiseen sektoriin sekä työeläkelakeihin. Tilasto perustuu ansaintarekisterin tietoihin.

Sarja: Suomen virallinen tilasto: sosiaaliturva 2019

Pension Indicators 2019

Julkaisu on englanninkielinen käännös teoksesta Työeläkeindikaattorit 2019

Sarja: Finnish Centre for Pensions, Reports 08/2019

Naisten ja miesten eläke-erot – katsaus tutkimukseen ja tilastoihin

Julkaisu sisältää keskeiset tiedot naisten ja miesten eläke-eroista perustuen Eläketurvakeskuksen tutkimustietoon ja tilastodataan.

Tekijät: Susan Kuivalainen, Noora Järnefelt, Kati Kuitta, Suvi Ritola

Sarja: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 66/2019. Helsinki: STM.